

Ob pomembni slovesnosti

V letu, ko se vse naše ljudstvo spominja svetlih vzornikov revolucionarnega boja, ko tehtamo svoj prispevek za zmago socialistične misli po vsem svetu, svoj prispevek za pravilne in resnično človeške odnose med narodi in ljudmi, smo tudi slovenski lovci slavili prvo zmago novega duha. Res je, da naša slovesnost ob otvoritvi lovskega doma ni v neposredni zvezi z revolucionarno preteklostjo našega ljudstva, je pa zato prva očitna posledica nastalih družbenih premikov in sprememb, zakaj zgodilo se je, kar se v preteklosti nikoli ne bi moglo zgoditi, da so vsi slovenski lovci nastopili kot en mož in znesli skup kamen na kamen. Prav je torej povedal Cene Kranjc, pobudnik in organizator zbiranja prispevkov za sklad »Zlatoroga«, ko se je, skromen kot je, zahvaljeval za izkazano priznanje in dejal, da ima sam pri tem le toliko zaslug, kolikor je razumel dani položaj, oziroma spoznal med slovenskimi lovci že obstoječe kolektivno vzdušje ter ga usmeril v konkretno akcijo. Resnično, brez velike množice ljudi, ki so kakor

člani velike dobre družine in ki so bili pripravljene prevzeti nase vsak svoj delež obveznosti ter prispevati po svojih močeh za interese boljšega poslovanja naše organizacije, ne bi bilo mogoče zbrati niti desetinko tega denarja, pa četudi bi se posamezniki razdali do bele kosti.

Je, je nekaj novega tudi med lovci in temu novemu se moramo v prvi vrsti radovati, ko z iskro ponosa in velikega veselja stopamo v lepo, svetlo stavbo. Ta naša zmaga nam krepi upanje, da bodo slednjic med nami povsem prevladali skupni ideali, ideali pravičnih lovcev in resničnih gojiteljev divjadi.

Ko se nam je v zavesti izoblikovalo to veliko spoznanje, nam je povsem razumljivo, zakaj smo bili ob otvoritvi tako zelo veseli. Ker pa vsem, ki so v to stavbo vzdali svojo opeko, ni bilo dano, da bi zrl na sadove skupnega prizadevanja in skupne akcije, naj mi bo dovoljeno, da to slovesnost nekoliko opišem.

Da bi slovesni otvoritvi »Zlatoroga« prisostvovalo kar največje število lovcev iz vseh kon-

Poleg članov glavnega odbora so se otvoritve lovskega doma udeležili še številni gostje in povabljeni. Posebej vabljeni so bili predvsem tisti tovariši, ki so za »Zlatorog« dali ali zbrali posebno velike zneske in tako dali zgled, da je ta akcija stekla. To so tovariši Branko in Franc Rebernik, Ivan Maček — Matija, Mitja Vošnjak, Vladimir Pleničar, Janko Vogrinec, Ivan Tavčar, Miloš Kelič, zlasti pa Tone Černač. Zanimivo je tudi, da Cene Kranjc ni samo organiziral te akcije, marveč je tudi sam prispeval okoli 40 000 din. Med okrajnimi zvezami so največ denarja zbrali v Lovski zvezi Ljubljana, Lovski zvezi Maribor in v Lovski zvezi Murska Sobota. — Naša slika nam kaže del povablencev med otvoritvijo. Prvi od leve proti desni je Ivan Ferlež, v sredini Cene Kranjc, poleg Ljuban Zadnik in na desni dr. G. Vrbanič

cev Slovenije in da bi bili stroški kar najmanjši, je bil tega dne sklican plenum glavnega odbora, ki je razpravljal in sklepal o predlogu proračuna lovskega sklada za lovsko leto 1959/60 in o predlogu proračuna Lovske zveze Slovenije za 1959/60. Na plenumu je vladalo povsem delovno vzdušje. Ostrejša razprava se je razvila zlasti ob predlogu za namestitev še ene moči v uredništvu »Lovca«, končno pa so se navzoči prepričali o nujnosti tega ukrepa in v celoti odobrili predloge obeh proračunov. Nadalje je plenum obravnaval še predlog za spremembo pravilnika za odstrel divjadi po inozemskih lovskih gostih ter sklenil, da se mora lovni turizem izvajati ob enakih pogojih v Sloveniji kot tudi v LR Hrvatski (prečiščeno besedilo homo objavili v eni izmed prihodnjih števil »Lovca«). Ob koncu je plenum poslušal še poročilo o skladu »Zlatoroga«. Po tem poročilu se je do letos steklo v ta sklad skupno 25 923 935 din lovskega denarja, nakup hiše v Zupančičevi 9 je stal 18 000 000, adaptacija in oprema pa okoli 7 000 000 dinarjev, preostanek gre v amortizacijski sklad. S tem je plenum zaključil svoje delo.

Začele so se otvoritvene slovestnosti. Člani glavnega odbora in številni gostje so se zbrali v novem domu. Navzoči so bili tudi novinarji, fotoreporterji in filmski snemalec. Točno ob

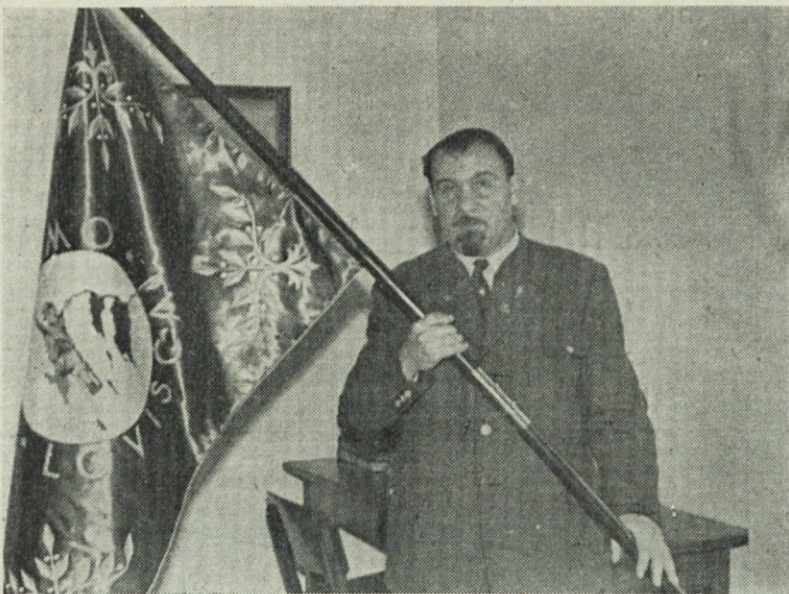
dvanajsti uri je predsednik dr. Jože Benigar s kratkim nagovorom otvoril lovski dom in razvil prapor Lovske zveze Slovenije. Otvoritev doma in razvitje prapora so pozdravili predstavniki sorodnih organizacij, v imenu Glavne lovske zveze pa tovariš Pero Trutin, ki je poudaril, da so slovenski lovci prvi, ki so s svojimi lastnimi sredstvi prišli do svojega lovskega doma in so tako dali zgled lovcem ostalih republik, kar je nedvomno velikega pomena za vse jugoslovansko lovstvo. Po ogledu prostorov je bilo v Unionu skupno kosilo. Radostno vzdušje se je tu stopnjevalo s pripovedovanjem anekdot o znanih lovcih. Ob 16. uri je odpeljal avtobus v Bistrotiste, ki še niso videli lovskega muzeja ali pa so ga želeli zopet videti. Zvečer, ob 20. uri se je začel na Taboru lovski ples. Tu se je zbralo veliko število lovcev in ljubiteljev lovstva iz vse Slovenije, zlasti pa iz bližnje ljubljanske okolice. Pokramljali in poveselili so se po starih lovskih šegah. Ta ali oni je odšel domov celo z nekoliko težko glavo, kar pa ni čudno, saj so lovci dolgo pričakovali ta dan, mnogo prispevali in mnogo storili. Ob vsaki taki priložnosti pa ljudje radi pozabimo natežave, ki smo jih premagovali in premagali, da bi naše veselje bilo še večje in da bi bil jutrišnji dan še svetlejši.

S. F.

Plenum glavnega odbora Lovske zveze Slovenije med razpravo o proračunu (foto Miloš Svabič)

Ob otvoritvi lovskega doma je bilo tudi razvitje prapora Lovske zveze Slovenije. To je pri nas drugi lovski prapor (prvega, in sicer prapor Lovske zveze Novo mesto so, kakor smo že poročali, razvili 29. novembra lani na Frati). Prapor je narejen iz fine svetlozelene svile, na eni strani je izvezen napis »Lovska zveza Slovenije« z našim lovskim znakom, na drugi strani pa je poleg drugih okraskov izvezen motiv iz naslovne strani revije »Lovec« z napisom »Čuvajmo naša lovišča«. Osnutek je izdelal tovariš Baldi Svetic, prapor sam pa so izdelali v obrtni delavnici za vezenje pri Ercigoju na Poljanski cesti v Ljubljani. Kdor ga je videl, meni, da je prava okrasna umetnina. Po razvitju je prapor sprejel v varstvo Stefan Tausig. Slika kaže tovariša Tausiga s praporom neposredno po razvitju

Kidričevo stojišče

Po prvi svetovni vojni sem moral iz političnih razlogov zapustiti rojstni kraj ter pobegniti v državo, ki se je takrat imenovala »Kraljevina SHS«, kjer me je pot vodila v novo življenje in kjer sem srečal tudi marsikaterega člana zelene bratovščine.

Kot lovski gost sem bil zdaj v tem, zdaj v drugem lovišču, kakor je pač nanesla prilika. Pri tem sem spoznal marsikatero lovišče. Od številnih lovišč in lovskih družb me je po demokratičnosti in socialnem sestavu lovcev najbolj pritegnila tista, ki jo je vodil kot zakupnik lovišča Šmarje in Pijava gorica pri Ljubljani dr. France Lokar. Šmarsko in pijavško lovišče je bilo lahko dostopno in bogato divjadi, zato tudi privlačno za vsakega lovca. V tem lovišču sem spoznal prenekaterega odličnega lovca.

Jeseni leta 1928 je bil napovedan lov na Pijavi gorici. V gostilni pri Kandaretu se nas je zbralo kar čedno število članov zelene bratovščine. Med nami je bil živahen, srednje velik mladenič, okroglega obraza, z visokim čelom in bistrih oči, iz katerih je odsevala odločnost. Obleden je bil v zelenorjavo športno obleko s kratkimi hlačami pumparicami, na glavi mu je tičal »jurček«, na hrbtu nov nahrbtnik in lična dvocevna petelinka. Po resnem obnašanju sem temu fantiču takrat prisodil kakih osemnajst pomladi. Ko pa je vodja lova dr. France Lokar pozdravil lovske goste in jim predstavil novega prikupnega

dečka, sem zvedel, da je to šestnajstletni Boris, sin profesorja dr. Franceta Kidriča.

Pred gostilno so čakali na verižicah nestrpni istrski goniči, ki jim je poveljeval neumorni in vestni lovski čuvaj, pokojni Tone Škerjanc. Bil je zdrava, krepka in pošena kmečka korenina iz Pijave gorice, ki sta mu pomenila brakada in zvonjenje goničev vrhunc lovstva in lovskega užitka. Toneta smo vsi visoko cenili in spoštovali kot resnega in skrbnega vodnika goničev, s katerimi je nešteto krat temeljito preiskal strme rebri in globače ter do malega vsak grmiček. Na goniče, ki so mu bili zaupani, je bil silno ponosen še posebno zato, ker niso poznali lovske latinščine. Ko so pozvonili, si moral biti nared, sicer si utegnil videti le še belino dolgouščevega repka, ko je pred urnimi goniči šinil mimo stojišča. Tone je spoštoval vse lovce, visoko pa je cenil »šice«, kakor je pravil dobrim strelcem. Cenil pa jih je zato, ker so s plenom potrdili, da je bil njegov napor uspešen. Zato si je Tone na zborni točki pred vsakim pogonom dobro ogledal vse lovce in nekako izračunal, kakšen bo uspeh. Tisto nedeljo pa je pri Tonetu vzbudil posebno pozornost mladi Boris, ki ga prej ni poznal. Zato se je obrnil name in me diskretno pobaral, če je ta mladenič kaj prida »šic«. Na moje pritrdilo je potegnil z raskavo in od težkega dela razpokano dlanjo po svojih košatih visečih brkih in pokimal z

glavo, kar je pomenilo, da je potem vse v redu.

Tisto nedeljo in še nekaj kasnejših se je Boris vračal z lova s čisto puško, ker na njegovo stojišče ni pritekla nobena divjad. Fant je kar podvomil, če je bil na pravem stojišču. Neke nedelje pa, ko smo bili na tako imenovanem »elitnem pogonu« ob glavni cesti Pijava gorica—Turjak nad Zelimeljsko rebrijo, se je, kakor pravijo, zasukalo. Spregovorila je tudi Borisova puška in v ognju je obležal njegov prvi zajec. Na zadnjem pogonu, ki je bil v gostilni pri Kandaretu na Pijavi gorici, pa se je izkazalo, da Boris tisti dan ni bil edini, ki je položil na dlako prvega zajca, pač pa sta morala razen njega pri krstnem obredu leči s trebuhom na mrtvega zajca še dva druga grešnika. Pri tem svečanem obredu pa je med drugimi obzirno in spoštljivo sodeloval s »spominsko leskovko« tudi vodnik goničev Tone, ki je poslej gledal na Borisa drugače kakor ob dnevu prvega srečanja.

Neke novembrske nedelje leta 1929 smo se lovci zopet zbrali v majhni vaški gostilni pri Kastelcu na Lavrici pri Ljubljani. Med nami je bil tudi Boris. Za pogon je bilo določeno Hruševje, najlepši in takrat najbogatejši predel šmarskega lovišča.

Nebo je bilo zastrto s sivimi oblaki, vrhovi hribov pa so bili že rahlo pobeljeni s prvim sne-

gom. Po golih licih in okrog ušes je na suho brila komaj zaznavna mrzla sapa. Navzoči lovski pre-roki so napovedovali, da se obeta ta dan lovcem zvrhan koš lov-skega užitka.

V novembru so lovцем dnevi kratki! In tega se je vodja pogona France dobro zavedal. Zato nas je zvalil na hladni zrak ter razvrstil v polkrog okoli sebe, da nam raz-loži svoj načrt; v nagovoru ni pozabil na lovsko disciplino. Nato je ponudil vsakemu strelcu svoj klobuk, iz katerega smo vlekli drug za drugim številke stojišča. Z vzklikom »Dober pogled!« je dal znamenje, naj mu sledimo na sto-jišča.

Po gozdni poti proti stojiščem je sledila vodniku v gosjem redu

zajca in pozvonili za njim. Na prvem stojišču sta odjeknila drug za drugim dva strela, ki dolgo-uhcu nista poškodovala kožuha, spočiti goniči pa so beguncu sle-dili v sosednje lovišče. S tem je bil pogon začasno prekinjen, v Hruševju je zavladała skoraj grobna tišina. Tone je majal z glavo in se na tihem jezil nad nerodnim »šicem«, ki je spustil mimo prvo divjad, kar je pome-nilo na prvem jutranjem pogonu zamudo dveh ur.

Zvonjenje goničev je utonilo v sosednjem lovišču tam nekje za Debelim hribom, pred menoj pa je komaj slišno zaškrtala zmrzla stelja: in zamajala se je z babjim pšenom pobeljena resa, v kateri se je pojavila glava starega greš-

pustil stojišče, kjer pa je ostal njegov sosed. Jaz sem pohitel nazaj na svoje mesto. Komaj sem prišel tja, je počil pod menoj še četrti strel, v ognju pa je obležala na istem stojišču še tretja lisica.

Razen omenjene »nesreče« smo ta pogon srečno in uspešno zaključili ob topli grajski peči v obednici na Lisiščem. Dobro raz-položenim »lovcem« so se otajali jeziki, s katerimi tudi junaku dneva in njegovemu kopitu niso prizanesli. Kritiko, ki je bila sicer zavita v šale, je Boris sprejel do-stojanstveno in resno. Iz njego-vega obnašanja se je že tedaj zrcalila osebnost velikega moža. Med lovci je vzbudil izredno spoštovanje in slišati je bilo mne-nje, češ »iz tega fanta bo pa nekaj.«

Pred popoldanskim pogonom so nekateri lovci ponujali Borisu svojo puško. Med ponudniki je bil tudi vodnik goničev Tone, pri katerem je Boris vzbudil še posebno veliko spoštovanje. Tovariško ponudbo pa je Boris prijazno, ven-dar resno odklonil, češ da je za ta dan že opravil svoje, v pogonu pa da bo raje pomagal Tonetu kot gonjač.

Od tistih dob dalje smo rekli tistemu stojišču »Kidričev štant.«

*

Tudi pozneje sem Borisa še nekajkrat srečal in to navadno na Miklošičevi cesti, pred pisarno odkovata dr. Franceta Lokarja. Nekega dne pa je Borisa zmanj-kalo. Ko sem se zanimal za nje-govo usodo, mi je dr. France Lokar zaupal, da so Borisa aretirali ter ga odvedli v sodne zapore, da je obtožen kot komunist.

Nekaj dni kasneje, novembra 1929. leta, me je dr. Lokar opo-zoril, da bodo drugi dan ob 22. uri odpeljali Borisa iz ljubljanskih v beogradske zapore. Ob določeni uri sva počakala Borisa pred so-diščem na Miklošičevi cesti, od koder sta ga dva civilna policista spremljala na železniško postajo. Dr. Lokar je kot njegov zagovor-nik imel pravico govoriti z njim, jaz pa sem se pridružil iz simpa-tije do mladega in naprednega lovskega tovariša. Razen naju in obeh policistov, ki sta hodila nekaj korakov za nami, ni Borisa spremljal nihče. Boris je bil vso pot resen, toda živahen in po-gumen. Pogovarjali smo se vse do postaje in dokler ni vlak potegnil, ko sva mu zaželela srečen pov-ratek.

Da, nekaj je bilo v tem fantu, vendar si takrat nisem mogel mi-sliti, da nam bo nekoč toliko pomenil.

Peter Dobrila

Ilustrirala Dora Plestenjak

dolga vrsta strelcev. Pod stopi-njami okovanih gojzeric je škr-tala razmočena in čez noč zam-rzla zemlja, v zraku je krakala vrana in obetala bližajočo se zimo. Z drevesa ob poti je vrešče odletela šoja, pot je preskočila košatorepa ververica in se s pro-testom pognala na visoko smreko, od koder je nekaj hipov zvedavo zrla na strelce, udarila nekajkrat s tačicami po deblu, pomahala z repom lovcem v pozdrav ter odhi-tela na varno.

Čim bolj smo se približevali vrhu Hruševja, tem bolj se je krčilo število strelcev. Na pred-zadnjem stojišču je obstal Boris Kidrič, meni pa je žreb določil »baronovo stojišče« na samem vrhu Hruševja.

Komaj sem se dobro postavil na odrejeno stojišče in nabil puško, že se je oglasil lovski rog, s katerim je naš znanec Tone naznanil, da je spustil goniče in da se je pogon začel. Le nekaj minut nato so goniči dvignili prvega

nika — lisjaka. Streljal sem in zadel.

Le nekaj minut kasneje je od-jeknil strel tudi na stojišču pod menoj, kjer je bil Boris. V daljavi nekje še ni zamrl odmev prvega strela, ko je prav tam počil drugi in nato še tretji strel iz Borisove puške, njim pa sta sledila dva topa udarca in krepka kletvica ter pritajen klic, s katerim je strelec vabil svojega desnega so-seda na pomoč.

V skrbeh, da se mlademu strel-cu ni pripetila nesreča, sem skočil s svojega stojišča na rob, od koder se je videlo na sosedovo stojišče. Mojim očem se je nudil naslednji prizor: na tleh poleg Borisa sta ležali dve mrtvi lisici, v rokah pa je držal puško z prelomljenim kopitom in jo razkazoval sosedu. Takoj sem vedel, za kaj gre, kajti na ušesa sem ujel: »Ko sem mah-nil tole beštijo v drugič s kopitom, je pritekla mimo še tretja, ki je pa nisem mogel streljati, ker...« Nato je pobral obe lisici ter za-

Preprečujemo nesreče na lovu

Povsod v življenju, pri delu in pri športnem udejstvovanju, prihaja do nesreč. Čudno bi bilo torej, če pri izvajanju lova ne bi prišlo. Lovca ne zadržijo doma ne vročina, ne sneg in ne poldica; lovimo ponoči in podnevi, po poljih, travnikih, nižinskih gozdovih, po sredogorju in v vinogradih ter končno celo po naših gorah. Že ta časovna, vremenska in zemljiščna pestrost nudi dovolj priložnosti za vsakovrstne nesreče. Ker pa imamo lovci navadno še opravka s strelnim orožjem, to še bolj povečuje možnosti nesreč. Če pa se k vsemu temu pridruži neprevidnost ali alkohol, pa postanejo nesreče naravnost nujne.

Pod nesrečo na lovu je razumeti vsako okvaro na telesu ali zdravju lovca samega, njegovega pomočnika, ali okvaro telesa tretje osebe. Pod nesrečo na lovu bi bilo razumeti tudi poškodbe tujih stvari in reči. Z ozirom na to lahko razdelimo nesreče na lovu v dve veliki skupini:

- a) kot samopoškodbe ter
- b) kot poškodbe drugih, njihovih stvari in reči.

Ko govorimo o samopoškodbah, mislimo na takšne okvare, ki si jih lovec povzroči sam. Marsikdo bi mislil, da takšnih poškodb ni, vendar je v zmoti. Semkaj spadajo razni izpahi ali zlomi rok in nog ter druge poškodbe, ki nastanejo bolj po naključju. V to skupino pa moramo v prvi vrsti šteti nesreče, povzročene sebi samemu, svojemu psu ter svojemu imetju ali opremi z lastnim orožjem. Samo po sebi je razumljivo, da se nihče namenoma ne poškoduje. To pa nikakor ne izključuje dejstva, da so samopoškodbe nastale zaradi malomarnosti lovcev samih. V mislih imam nesreče z lovskim orožjem, s strupom za uničevanje roparic, ob pripravljanju lovske municije itd.

Poškodbe, ki si jih povzroči lovec sam, nimajo za posledico odškodninske odgovornosti drugih in so ozko vzeto stvar posameznika. Ako gledamo na tovrstne poškodbe z družbenega stališča, pa ne moremo molče mimo njih. Kajti tudi lovci smo pretežno vključeni v proizvodnjo, ob poškodbi pa lovec izpade iz proizvodnega procesa in je s tem prizadeta družba. Lov kot šport zasleduje splošno družbeni namen, ki je v tem, da se lovci duševno razvedre, telesno pa okrepe in so na ta način sposob-

nejši za opravljanje svojih nalog na delovnih mestih. Pri številnih samopoškodbah pa je prav obratno. Prizadeti ne izpade samo iz produkcije, ampak mora v času zdravljenja družba celo materialno skrbeti zanj.

V drugo skupino spadajo vse ostale poškodbe. Semkaj štejemo tudi poškodbe, ki jih lovec pri izvajanju lova povzroči solovcu, gonjaču ali tretji osebi, ki pri lovu ne sodeluje. Sem bomo šteli pa tudi poškodbe tujih stvari ali reči. Nesreče te vrste so skoraj redno povzročene s strelom. Ta ali oni je bil priča, ko je na lovu strelec s strelom poškodoval solovca ali gonjača. Tudi več lovskih psov jo je že izkupil. Imeli

smo zelo hude primere, celo smrtne. Strel iz risanice je smrtno nevaren, ker ima krogla veliko udarno silo. Nevarna je na velike razdalje, vendar praksa kaže, da so tudi nesreče s šibrenico dokaj pogoste in so ljudje zaradi strela s šibrami prišli ob življenje, ob vid ali kako drugače postali invalidi za vse življenje. Strel iz šibrenice je na manjše razdalje hudo nevaren zaradi gostega snopa šiber, ki imajo veliko udarno moč. Na večjo razdaljo pa je nevaren zaradi sorazmerno velike širine in višine snopa šiber, ker nudi obilo priložnosti sicer ne za smrtne, pa vendar za precej hude nesreče.

Rado Cenčič: Rdeča pika (srnjak je bil uplenjen 16. VIII. 1958 v lovišču LD Selce na Gorenjskem)

Moj namen ni razpravljati o poškodbah na lovu z medicinskega stališča in s stališča lovške balistike, pokazati hočem le najobičajnejše vzroke za strelne poškodbe na lovu.

Na zalazu, na čakališču ali brakadi je lovec že nešteditokrat zamenjal človeka z divjadjo. Zamenjal je celo nedolžnega dolgouhca ali vitko lisico s človekom. Neverjetna zamenjava, a vendar žalostna resnica, da je vroč strelce streljal, kakor hitro se je zganila senca v grmu. Jerebice in fazane lovimo, ko stoji na polju še kuruza. Strelja se v kito jerebic nad kuruzo ali prek kuruze, enako na fazana. Redko kateri lovec pri tem pomisli na to, da so lahko za kuruzo ljudje. Na poljskih lovih in krožnih lovih poka vseprek. Ni redko, da v naglici eden ali drugi strelja v smeri svojega sosedja. Pri tem ne pomisli na širino in višino snopa šiber, ne pomisli, da je zemlja zmrzla in se lahko šibre odbijejo v nezaželjeno smer. Pri živahnem lovu je nešteto situacij, kjer je življenje in zdravje ljudi bolj ali manj ogroženo. Ne bom nadalje prikazoval konkretnih primerov, kako ogrožamo na lovu drug drugega vse od prihoda na zborna točko s polno puško, pa vse do končanega zadnjega pogona pri neizpraznjenem pihalniku.

Kje so vzroki takšnemu stanju? Ne zanikam, da gre pri določenem številu lovskih nesreč za naključje. Daleč od tega, da bi trdil, da goli slučaj ni botroval pri nobeni nesreči. Smelo pa trdim, da pretežno število nesreč povzročijo neprevidnost, nepremišljenost, nepotrebna naglica in vinjenost. Morda bo ta ali oni rekel, da pri tem odloča tudi slabo orožje. Strinjam se, vendar pa imam tudi lov z nezanesljivim in pokvarjenim orožjem za neprevidno ravnanje.

Ko smo ugotovili vzroke nesreč, je borba proti njim lažja. Vedeti pa moramo, da niti posamezni lovci niti lovške družine ne smejo ostati ravnodušni nasproti vzrokom, ki privedejo do nesreč, in ne nasproti posameznikom, ki nesreče povzročajo, čeprav samo iz malomarnosti. Zakaj povzročitelj lovške nesreče odgovarja za vso škodo, ki jo utрпи poškodovani. Semkaj je šteti izgubo na zaslužku, prevozne stroške k zdravniku in stroške zdravljenja, čeprav je poškodovani uživalec zdravstvene zaščite po zakonu o zdravstvenem zavarovanju. Zavod za socialno zavarovanje bo sicer plačal zdravljenje in dal oškodovancu, kar mu po zakonu pripada, naknadno pa bo od sto-

rilca vse to izterjal. Storilec se bo lahko samo izjemoma izognil plačilu odškodnine, če se mu bo posrečilo dokazati, da gre za slučaj. Slučajev pa sodna praksa skoraj ne pozna, zato naj sleherni lovec računa s svojo odškodninsko in kazensko odgovornostjo. Zato naj si vsak, ki se je ali se namerava posvetiti lovskemu športu, vzame kot vodilo: »Ne streljaj, dokler se nisi popolnoma prepričal, da streljaš na divjad! Ne streljaj, dokler se nisi prepričal, da streljaš brez nevarnosti za kogarkoli!« Pa še nekaj! Kakor šofer, ki ne sme voziti vinjen, naj pomni tudi lovec: »Kadar greš na lov, ne pij; kadar si pil, ne lovi!«

Lovske družine pri nesreči ne smejo držati križem rok. Naš zakon o lovu namreč določa v čl. 44, da za škodo, ki jo napravijo pri lovu lovci, njihovi pomagači ali lovski psi, odgovarja lovška družina. Ta pa ima pravico zahtevati povrnitev plačane odškodnine od tistega, ki je škodo povzročil. Poškodovani se zaradi tega določila ne bo ubadal z iskanjem storilca, ampak bo prijel lovsko družino, ki bo morala plačati odškodnino. Zato priporočam lovskim družinam, da same na kraju samem pokrenejo vse potrebno, da se odkrije pravi storilec ter ugotovi, kako je prišlo do nesreče. Pri neupoštevanju tega nasveta jih utegne boleleti glava. Nekatere namreč že boli.

Povzročitelj lovške nesreče utegne sedeti na zatožni klopi zaradi uboja iz malomarnosti ali zaradi telesne poškodbe, storjene iz malomarnosti. Kolikor mi je znano, je bilo doslej klicano na kazensko odgovornost malo storilcev. Odgovarjali so pretežno za nesreče s smrtnim izidom ali za posebno hude telesne nesreče. Da ni več primerov kazenske odgovornosti, je pripisati lovskim družinam, ki tak žalosten primer kaj rade prikrijejo in iz malomarnostne nesreče skonstruirajo naključje. Reševanje storilca od kazenske odgovornosti pa utegne imeti dokaj žalostne posledice. Slej ko prej pride resnica na dan in člani lovskih družin, ki so bili očividci dogodka, a so istega na zaslišanju kot priče dogovorno po svoje prikrojili, debelo gledali, če bodo sedeli na zatožni klopi zaradi krive izpovedi, sam storilec pa po dolgih letih zaradi telesne poškodbe ali uboja iz malomarnosti.

Nočem strašiti in problema nesreč na lovu zaostrevati, povedati pa moram, da bo storilcu javni tožilec (in sodišče) kaj

lahko dokazal malomarnost. Že dejstvo, da lovec pozna učinek strela na razne razdalje, govori za to (to si dobro zapomnimo), da se v vsakem konkretnem primeru zaveda, da utegne raniti človeka, če strelja proti njemu ali tik njega. Malomaren je, če misli, da se ne bo nič takega zgodilo. Za kazensko odgovornost pa že zadostuje, da storilec pri svojih življenjskih izkušnjah ve, da ljudje v jeseni delajo na polju, da so v gozdu gobarji, da brkirji stikajo tudi po grmovju, pa kljub temu strelja po jerebicah, fazanu in zajcu, dasi bi moral in mogel predpostavljati, da utegne raniti človeka. Pri tem tedaj ni nujno, da vidi človeka, zadostuje, da je mogel predpostavljati, da je lahko v smeri strela človek. Pri takem predpisu kazenskega zakona bo le redki ušel kazenski odgovornosti.

Koliko lovskih nesreč se je pripetilo v minulem letu, ni prav nobene evidence. Tudi za poprej nimamo zanesljivih podatkov. To je pomanjkljivost lovskih forumov. Menim, da nam ne more biti vseeno, koliko državljanov se pri izvajanju lova ponesreči. Od časa do časa beremo v dnevnem časopisju, da je ta ali oni državljan pri izvajanju lova izgubil življenje (lani so bili trije takšni primeri). S tem pa je tudi opravljeno vse. Vsi aktivni lovci so s kolektivno pogodbo zavarovani pri DOZ za primer smrti ali invalidnosti. Zavarovalni zavod ima evidenco o onih nesrečah na lovu, pri katerih je bila uveljavljena zavarovalnina. Vem pa za več nesreč, ko poškodovani pri zavarovalnem zavodu ni uveljavljal svojih pravic. Evidenca pri zavarovalnem zavodu torej ni popolna in bi bilo zelo tvegano trditi, da je nesreč na lovu pri nas v primerjavi z ostalimi republikami ali deželami več, oziroma manj. Evidenca zavarovalnega zavoda beleži v letih od 1953 do 1958 vsega 63 primerov izplačila zavarovalnine. Od tega 11 primerov zaradi smrti, 52 primerov pa zaradi invalidnosti. Po ugotovitvah DOZ so poškodbe in smrtni primeri nastopili:

zaradi sprožitve puške 24 primerov,
zaradi razleta puške 17 primerov,
zaradi padca, spodrsrlaja 8 primerov,
zaradi obstrelitve od solovca 8 primerov,
zaradi udara veje ali debela 3 primeri,
zaradi obstrelitve od divjega lovca 1 primer,
zaradi ugriza lisice 1 primer,

zaradi zadetka od odbite krogle 1 primer in

zaradi izpuha smodnika 1 primer.

Po evidenci DOZ odpade na posamezne okrajne lovske zveze sledeče število lovskih nesreč: Celje 8 primerov, Gorica 9 primerov, Kočevje 3 primeri, Koper 4 primeri, Kranj in Ljubljana po 7 primerov, Maribor 6 primerov, Murska Sobota 8 primerov, Novo mesto 5 primerov, Ptuj 2 primeri, Trbovlje 3 primeri in Uprava gojitvenih lovišč 1 primer.

Glede na to zbode v oči veliko število nesreč zaradi sprožitve puške ter zaradi razleta puške. Iz tega izhaja, da lovci zelo neprevidno ravnaajo z orožjem, oziroma da imajo nezane-

sljivo orožje ter da municijo nepravilno polnijo. Drugače si tolikšno število tovrstnih nesreč ni mogoče razlagati.

Ob koncu želim podčrtati, da je borba proti nesrečam na lovu, oziroma za zmanjšanje števila teh nesreč, nujna ne oziraje se na to, ali smo glede števila lovskih nesreč na prvem ali na zadnjem mestu. To narekuje ne samo namen lovskega športa, ampak predvsem interes družbe.

Franjo Sok

Opomba uredništva: Vsak aktiven lovec je zavarovan za primer smrti za 25 000 din, za primer invalidnosti do zneska 50 000 din. Na zadnjem občnem zboru pa je bilo priporočeno lovskim družinam in okrajnim lovskim zvezam, da lahko svoje člane še posebej zavarujejo za višje zneske, lahko pa se posamezniki zavarujejo tudi še sami.

Ob žici okupirane Ljubljane

Partizanski pohod ob žici okupirane Ljubljane je postal za lovce že tradicionalen. Vsako leto se ga udeležijo lovci iz raznih krajev Slovenije. Pričakujemo, da se bo tudi letos udeležilo tega pohoda, ki bo v nedeljo, 10. maja, in ki je tretji po vrsti, kar največje število lovskih ekip, zlasti še, ker bo letos ta tradicionalna politično - športna manifestacija ena od najpomembnejših prireditev v okviru proslav 40. obletnice KPJ in SKOJ.

Lovske ekipe bodo nastopile med ekipami družbenih organizacij. Za te ekipe je proga dolga 25 km in bo po vsej dolžini vidno označena. Vse ekipe bodo lahko na določenih in posebno označenih delih proge tekle, medtem ko bo na vseh ostalih delih proge tek nedopusten.

Tekmovalci bodo lahko poljubno oblečeni in obuti. Novost je na letošnjem teku tudi to, da nosi cela ekipa le eno mavzerico, kal. 7,9, teže 7 kg, ki jo ekipa prejme na startu. Ekipe bodo morale med pohodom premagati štiri vrste zaprek iz elementov izvenarmadne vzgoje.

Sodniške skupine bodo kontrolirale potek pohoda. Za končni vrstni red pa bodo upoštrevane samo ekipe, ki ne bodo napravile nobenega prekrška zoper določila razpisa. Zdravstvene in okrepčevalne postaje bodo postavljene na vrhu Golovca in na cilju. Ekipe, oz. posamezniki pa lahko spotoma uživajo hrano, ki so jo vzeli s seboj na pot. Zmagovalna ekipa v vsaki kategoriji prejme naslov »Zmagovalec partizanskega po-

hoda ob žici okupirane Ljubljane za leto 1959« in pokal prireditelja, to je okrajnega odbora Zveze borcev NOV Ljubljana v trajno last.

Člani prvoplasirane ekipe v vsaki kategoriji prejmejo zlate, drugoplasirani srebrne in tretjeplasirani bronaste plakete. Vsi člani treh prvoplasiranih ekip v vseh kategorijah pa prejmejo še praktična darila. Člani ekipe, ki bo pokazala na poti največ tovarištva in medsebojne pomoči, prejmejo zlate plakete, ekipa pa

nagrado »Kip ilegalca«. Razen tega prejmejo vsi udeleženci partizanskega pohoda tudi spominsko značko. Vsak član prve lovske ekipe prejme nagrado v vrednosti 2500 dinarjev, druge v vrednosti 2000 in tretje v vrednosti 1500 dinarjev, kar podeli upravni odbor Lovske zveze Slovenije.

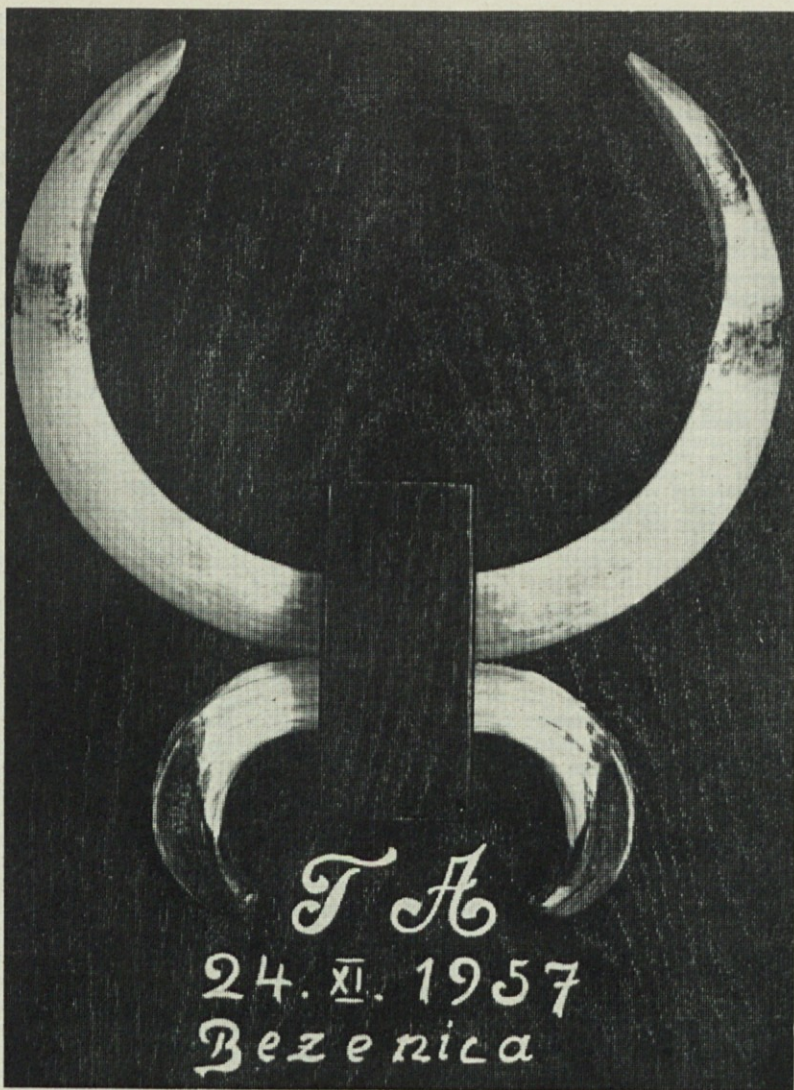
Zborna točka za vse ekipe je ob pol šesti uri zjutraj v I. gimnaziji v Vegovi ulici. Prireditelj bo preskrbel za prevoz tekmovalcev na start, ki bo za vse ekipe v Tolstojevi ulici. Start bo ob 7.30 uri in bodo ekipe štartale po vrstnem redu, ki ga določi prireditelj. Prijave pošljite na naslov Okrajni odbor Zveze borcev NOV Ljubljana, odbor za izvedbo partizanskega pohoda »Ob žici okupirane Ljubljane za leto 1959«, Ljubljana, Resljeva c. 9. Zadnji rok za prijave je 30. april 1959. Kopijo prijave pošljite tudi LZS, Ljubljana, Župančičeva 9. Prijava mora vsebovati ime in priimek, letnico rojstva tekmovalca ter zdravniško potrdilo, ki mora vsebovati klavzulo, da so poimensko navedeni tekmovalci sposobni prehoditi 25 km. Zdravniška potrdila lahko izdajo vse šolske, športne, vojne in obratne ambulante ter ambulante okrajnih zavodov za socialno zavarovanje. Izdana pa morajo biti v mesecu aprilu 1959.

Stroške vožnje, prehrane in eventualna prenočišča za ekipe izven Ljubljane nosijo osnovne družbene organizacije, to je lovske družine.

-ak

Člani lovske družine Stari trg - Lož so si lani zgradili prikupno lovsko koč

Trofeja divjega prašiča, ki ga je 24. XI. 1957 uplenil Avgust Tome na Bezenici (LD Dobrova pri Ljubljani), je bila ocenjena na 124,40 točk in bi po kriterijih düsseldorfske razstave prejela zlato svetinjo

Čekani kot trofeja

Veliki večini ljudi je nepojmljivo, kakšen pomen ima za lovca trofeja in v čem vidi njeno vrednost. Kolikokrat slišimo pripombe »o kosteh na steni« ali o »zbiralcih prahu«. Kaj potemtakem pomeni trofeja in v čem je njena vrednost?

Vrednost posamezne trofeje je v tem, da lovca-uplenitelja spominja na lovsko doživetje, da mu to doživetje podoživi. Ko gleda trofejo, se spominja vsega, kar je povezano z uplenitvijo divjadi in pridobitvijo trofeje. Trofeje za lovca torej niso »kosti na steni«, ampak so »povesti na steni«.

Večina trofej k sreči za tretje osebe ne predstavlja nobene vrednosti. Tudi ni za pravega lovca primarno na koliko točk je ocenjena. Jasno je, da je vsak lovec vesel, če upleni prvovrstno trofejo, toda so trofeje, ki so po točkah slabše, z ozirom na doživetje in okoliščine, v kakršnih so bile uplenjene, pa so mi ljubše od tistih, ki so po točkah boljše. Odločujoče za vrednost trofeje je, če je bila lovsko pravično uplenjena prava in za odstrel zrela divjad. Pomen trofeje za posameznika torej ni v njeni objektivni, marveč v njeni subjektivni

vrednosti, v subjektivnem odnosu uplenitelja nasproti trofeji. Zrela trofeja starejše divjadi, uplenjene na lovsko pravičen način in z mnogo truda, mi je ljubša od trofeje, ki je po točkah močnejša, ki sem jo uplenil brez truda kar tako mimogrede. Kot posebej želeno trofejo cenim čekane starega, odraslega vepra, ker je to redka trofeja, redkejša od trofeje starega jelena.

Kdaj je veper pravzaprav star in dorasel in kaj so pravzaprav to čekani? Morda bi ne bilo napak v zvezi s tem vprašanjem seznaniti se (vsaj površno) z nekimi biološkimi posebnostmi te divjadi.

Divji prašiči se navadno parijo od novembra do januarja, takrat se namreč svinje bukajo. Po opažanjih veper ni ravno nežen ljubimec. Sam akt parjenja traja nekoliko delj kot pri domačih prašičih. Po 18 do 20 tednih poleže svinja od 4 do 12 mladičev, toda več kot 8 jih redko oddoži. Parjenje v omenjenem času je normalno, dogaja pa se tudi, da se nekatere svinje gonijo kasneje v različnih letnih časih, ker jim je bila morda mati odstreljena, ko so bile še majhne, ter so se čez zimo, prepuščene same sebi, komaj pretolkle žive in so zategadelj v razvoju zakrneli. Ker pa je veper spolno sposoben vse leto, so takšne svinje vseeno oplojene in se mladiči skote v najrazličnejših letnih časih. Zaradi tega pogostoma naletimo na začetku zime na čisto nedorasle mladiče, ki pa zimo redkokdaj preživijo, posebno če je le-ta huda. V gozdovih, kjer se prosto pasejo domači prašiči, posebno v hrastovih gozdovih Hrvatske in Slavonije, se pogosto dogodi, da veper oplodi domačo svinjo, oziroma domači merjasec divjo svinjo. Mladiči iz takšnih legel so pisani, beli s črnimi lisami in črni z belimi lisami. Ker pri nas ne puščamo prašičev na prosto pašo, ni takšnih križancev.

Svinje so spolno zrele pri 18 mesecih, vendar so popolnoma dorasle šele v šestem letu. Visoke so odrasle svinje do enega metra, dolge od glave do repa pa do metra in pol. Pri nas so odrasli veperi težki včasih tudi po 200 kg, toda že vepra pri 150 kg imamo za kapitalnega. V Slavonških gozdovih, posebno kadar hrast dobro obrodi, dosežejo teže tudi do 280 ali celo 300 kg. Svinje pa so razmeroma precej lažje. Prevladuje mnenje, da morejo divji prašiči učakati od 25 pa celo do 40 let.

Veper se drži v krdelu do spolne zrelosti, potem pa samotari, izvzevši čas parjenja, ko se

spet vrača h krdelom. Tedaj se vepri ostro bijejo med seboj za premoč in gospostvo nad krdeli. Kakor pri jelenjadi za časa ruka, tako se tudi okoli prašičjih krdel smukajo mlajši, plašljivejši vepri, čakajoč na ugodno priložnost, da bi brez hujše nevarnosti prišli na svoj račun.

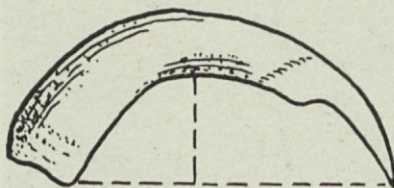
Divji prašiči imajo na vsaki strani v zgornji in spodnji čeljusti po 3 sekalce, 1 podočnjak in 7 kočnikov, skupno torej 44 zob. Lovca navadno zanimajo le podočnjaki. Spodnji podočnjaki so čekani, zgornji pa brusilci. Kot že omenjeno, predstavljajo glavno trofejo pri divjem prašiču čekani, ki so pri svinji neprimer- no manjši ter pri starih svinjah komaj dosežejo velikost tistih od dveletnega vepra.

Ranjeni veper, kadar napada, udarja in trga s čekani, medtem ko svinja grize. Čekani štrlijo iz spodnje čeljusti le eno tretjino svoje dolžine, dve tretjini čekanov pa sta skriti v spodnji čeljusti. Tisti del čekana, ki štrli ven, je izpolnjen ter zelo trd in močan, medtem ko je v čeljusti skriti del čekana votel. Čekani ne nehajo rasti, a zaradi stalnega brušenja ob brusilce ostanejo stalno ostri. Če veper ob nesreči zgubi brusilec (ali se mu odlomi, ko riže, ali pa če je tako obstreljen), bo čekan na tisti strani rasel kar naprej in so že našli poginulega vepra, ki se mu je čekan zaradi manjkajočega brusilca zarasel v zgornjo čeljust, da je moral veper poginiti od gladu.

Po velikosti in obsegu čekanov so poizkušali na različne načine in na podlagi različnih formul ugotoviti starost veprov. Jasno je, da so vsi takšni računi samo približni, odvisni od raznih činiteljev, tako da nimamo zanesljivih kriterijev za določanje starosti. Predaleč bi nas zavedlo, če bi naštevali vse poskuse sestavljanja zanesljive formule, na podlagi katere bi lahko ugotovili točno starost posameznega divjega prašiča. V svoji knjigi »Lovstvo« se drži ing. Čeović Biegerjevih formul, pa bomo te na kratko povzeli, kajti četudi le-te ne nudijo zanesljive podlage za točno ugotavljanje starosti in četudi imamo v tej smeri še razne novejšje poizkuse, pa vendarle Biegerjeve formule pravilno opozarjajo na poglobitve elemente, ki jim moramo pri določanju starosti divjega prašiča posvetiti potrebno pozornost. Po Biegerjevem pojmovanju so za oceno starosti vepra po čekanih važni sledeči elementi:

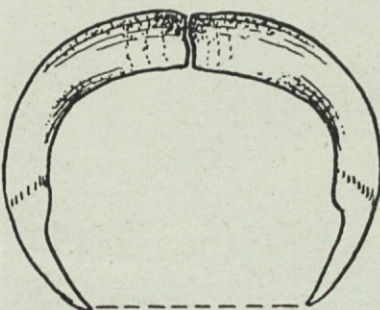
1. Izmera notranje višine loka čekanov od tetive, ki jo potegnemo tako, da spaja zunanji rob

korenike z vrhom čekana. Ta izmera bo v mladosti manjša, a v starosti večja, pač z ozirom na to, da v mladosti čekani rastejo v obliki krožnice, kasneje pa za-

čno dobivati vedno bolj eliptično krivuljo. Izmera 1,75 bi po Biegerju ustrezala dveletnemu vep- ru, a izmera 2 šestletnemu ali še starejšemu vep- ru.

2. Razdalja, ki jo dobimo med vrhovi čekanov, če ta dva polo- žimo tako, da se stikata korenini

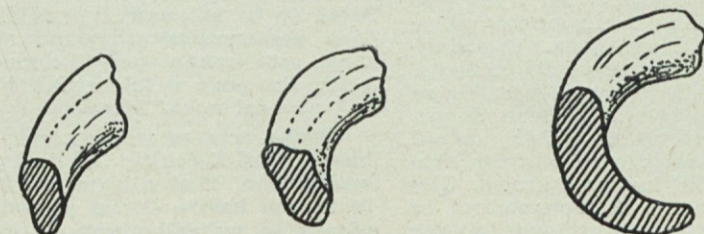
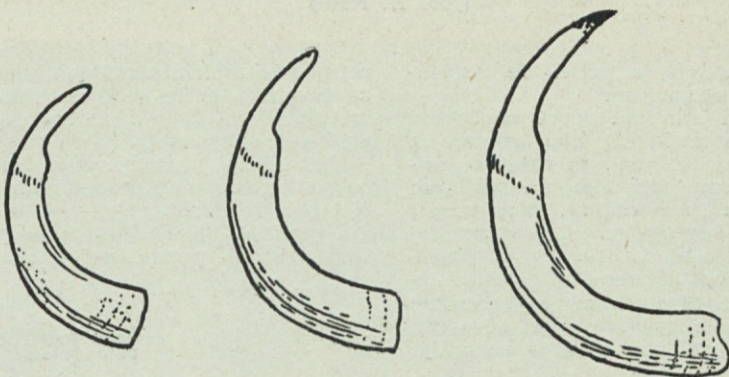

obeh čekanov. Kolikor večja je ta razdalja, tem starejši je veper in obratno. Razdalja 2 cm kaže na mlajšega, razdalja 5 cm pa na starejšega vepra.

3. Tem bolj ko je čekan iz- brušen, tem daljša ko je izbru- šena površina in tem večja ko sta obseg in širina čekanov na koreniki in na izbrusni površini, tem starejši je veper. Tako n. pr.: dolžina čekana 14 do 15 cm, ob- seg na korenini 5 do 5,2 cm, ši- rina istotam 2 do 2,2 cm po Bie- gerju pomeni, da je veper star dve do tri leta. Pri šest- do se- demletnem vep- ru pa bi bila po Biegerju dolžina čekanov 20 do 21 cm, obsega na korenini 5,8 do 6 cm, širina istotam pa 2,5 do 2,6 cm.

4. Kot nadaljnji element za ugotavljanje starosti služijo po Biegerju brusilci. Tem večja ko je dolžina izbrušene ploskve bru- silca, tem starejši veper je in obratno. Pri dve- do triletnem vep- ru bo dolžina izbrušene plo- skve okoli 2,5 cm, pri šest- do se- demletnem vep- ru pa bo dolžina okoli 6,5 cm ali pa še več.

Razen Biegerjevih formul je treba omeniti še stališče, ki ga zavzema po tem vprašanju Sneh- thlage v svoji knjigi. Tudi Sneh- thlage pravilno ugotavlja, da ni zanesljivega kriterija, po kate- rem bi se dalo na podlagi čeka- nov ugotoviti točno starost vepra, zakaj pri vsaki posamezni živali sta rast in razvoj pogojena s po- sebnimi okoliščinami. Hkrati pa opozarja na pravilne ugotovitve dr. Jaericha, objavljene svoje- časno v nemškem glasilu »Wild un Hund«, po katerih se da v nekaterih primerih zanesljivo ugotoviti, ali gre za mlajšega ali za starejšega, doraslega vepra.

2 letni

4 letni

6 letni in več

Nemški žimovec oblajavec je našel zastreljenega kapitalnega merjasca (foto H. Robl)

Jaerich je prišel do naslednjih ugotovitev:

Pri mlajšem vepru so čekani na tistem koncu, kjer izhajajo iz spodnje čeljusti, za nekoliko milimetrov ožji kot na zadnjem koncu (na korenini), to pa zaradi tega, ker pri mlajšem vepru čeljust še ni dorasla ter je odprta v čeljusti tam, kjer čekani izhajajo, ožja od zadnje (korenske) širine čekanov. Šele pri odraslem vepru sta obe širini v razmerju 1 : 1.

Nadalje ugotavlja Jaerich, da imajo čekani mlajšega vepra obliko piramide, ukrivljeni so manj, izbrušena površina pa je kratka in zaobljena. V nadaljnjem razvoju se ukrivljenost večja, pa tudi izbrušena površina se povečuje in daljša, tako da pri odraslem vepru zadobe čekani špičasto izbrušeno konic in skoraj obliko luninega krajca. Glej skice na str. 9. Potemtakem se da z gotovostjo ugotoviti, ali gre za odraslega vepra (če je širina čekanov pri izhodni čeljustni od-

prtini enaka širini zadnjega konca čekanov ter če so čekani dobro ukrivljeni in je izbrušena površina podolgovata).

Pri izdiranju čekanov je treba paziti, da jih ne poškodujemo. Kot sem že omenil, štrli ven samo ena tretjina čekanov. Zato je treba zaradi previdnosti preža-

Sredi pomladi smo in kmet je že določil, kje bo kaj sejal in sadil, da bo kar največ pridobil. Med posameznimi parcelami so meje, ozki trakovi, porasli s plevelom in prav o teh mejah bi rad povedal nekaj besed.

Ondan sem se peljal z avtobusom proti Dolenjski. Bil je lep sončen dan. Med njivami se je tu in tam kadilo. Otroci pa tudi odrasli so požigali plevel, ki ga je brana zvelkla na kup. Požigali pa so še nekaj — meje.

gati spodnjo čeljust v dolžini, ki je približno trikrat večja od tistega dela čekanov, ki štrlijo ven. Pri brusilcih, ki imajo pa samo kratko korenino, je dovolj, da prežagamo zgornjo čeljust 5 do 6 cm izza točke, kjer rastejo brusilci. Odrezane kose čeljusti kuhamo 20 do 30 minut. Po tem času brusilce enostavno izpulimo iz gornje čeljusti, medtem ko čekane iz spodnje čeljusti zderemo tako, da jih pritisnemo navznoter proti zadnjemu delu čeljusti. Čekane je treba nato osnažiti mesnih ostankov in jih počasi posušiti v hladnem prostoru, da ne razpokajo. Posušene čekane je dobro, preden jih priprnemo na les, namazati s parafinom ali pa jih za nekaj časa dati v tekoči parafin, da se napijejo maščobe in da bi se na ta način preprečilo poznejše razpokanje čekanov. Način montiranja čekanov na les pa je seveda stvar okusa vsakega posameznika.

Na düsseldorfski razstavi je bila za ocenjevanje merjaščevih čekanov v veljavi naslednja formula:

$$\frac{(Dl + Dd) \cdot 1}{2} + \frac{(\dot{S}l + \dot{S}d) \cdot 3}{2} + O + Od + OI = \text{število točk}$$

d = desno, l = levo, D = dolžina čekana, \dot{S} = širina čekana, O = = obseg brusilca; meri pa se na 0,1 mm točno.

Tako dobljenemu izračunu točk se lahko doda še do 5 točk za posebno lepo oblikovane, močne in temno obarvane čekane, prav tako pa se lahko odbije do 10 točk, če so čekani poškodovani, to pač po velikosti poškodbe.

Literatura :

- Ing. Mirko Sušteršič: »Naš lov«
 Ing. Ivo Ceović: »Lovstvo«
 Karl Sneathlage: »Das Schwarzwild«
 Alfred W. Bolack: »Das Schwarzwild«

Dr. Gjuka Vrbanić

Ne požigajmo meja

Morda je namen požiganja dober, posledice pa so za malo divjad zelo hude, če ne katastrofalne.

Lovski čuvaj Jože M. mi je ves navdušen povedal, da je nalletel na prvo leglo letošnjih zajcev. Dva sta bila stara komaj kakšno uro. Našel ju je v meji, v topleni loži, med mehkim lanskim plevelom. Seveda ju je pustil, ker zajka-mati gotovo ni bila daleč. Psa ni imel s seboj, da bi ne vznemirjal divjadi, ki zdaž

med kotitvijo in valitvijo potrebuje predvsem mir. Ampak zajčka sta bila v meji in meje — požigajo. Saj jih ne požigajo, da bi morili mlade zajčke in spodili valečo jerebico, marveč zato, da bi uničili seme plevela, ki bi ga veter lahko raznesel po sosednji njivi. Tak je menda namen požiganja meja, če že ne gre za golo objestnost, a posledice za malo divjad — uničenje zelo primerne zavetišča, kotišča in vališča.

Neštetokrat sem na meji nehotе spodil zajčka, preplašil jerebico ali fazanko in če teh ne, prav gotovo čopastega škrjančka

ali katerega drugega ptička, ki je tam zobal seme plevela. V prvi pomladi, ko so njive še gole, so meje porasle s suho travo, ki jim nudi edino primerno zaklonišče, kotišče in vališče. Če mejo zažgemo, smo divjad oropali skri-vališča in hrane, pa tudi sebi nismo koristili. Kajti če meje ne bi bili požgali, bi, pognojena s plevelom, bogotno pognala ob prvem dežju, tako pa bo pognala prepozno za namene male divjadi. Zato naj se vsak zamisli nad posledicami požiganja meja med njivami in naj kot pravi gojitelj takšno požiganje prepreči!

A. S. Pirc

Tudi lovcem je potrebno znanje

O lovskih izpitih v Lovski zvezi Koper

Nekaj zaradi tega, ker je bilo koprsko področje pozneje priključeno k Jugoslaviji, nekaj zaradi tega, ker je bilo treba vse lovstvo na tem področju najprej organizacijsko utrditi, nekaj pa tudi zato, ker lovska zveza Koper tudi takoj po komasaciji občin in okrajev ni še našla prave vsebine dela, oziroma ni mogla tudi iz objektivnih razlogov izpeljati vseh postavljenih načrtov in nalog, lovci tega področja izmed vseh slovenskih članov naše organizacije najdalj niso opravili z zakonom predpisanih lovskih izpitov. Zato si je Lovska zveza Koper zadala kot svoje poglavitno nalogo: organizirati in izvesti na vsem področju lovske izpite, kar bo ta mesec že povsem uresničeno.

Po formalni plati je bil uspeh polovičen. To se pravi, da je polovico vseh kandidatov izpit opravilo z uspehom, drugi pa ga bodo ponavljali. Vendar pa bistvo doseženega uspeha ni le v odstotkih in absolutnih številkah, ki kažejo udeležbo in rezultat na izpitih, marveč je njegov pomen veliko globlji: prvič so namreč obalni lovci spoznali, da lov, oziroma izvajanje lova ni samemu sebi namen. Izpiti so korenito spremenili mišljenje nekaterih lovcov o vlogi, nalogah ter pravicah in dolžnostih v lovstvu kot delu našega gospodarstva.

Zaradi obširnega terena je morala lovska zveza imenovati dve izpitni komisiji: eno za obalno in drugo za zgornje kraško področje (Sežana, Postojnsko ter Ilirska Bistrica). Na obalnem področju, v Brkinih in na Krasu do Divače so bili prvi izpiti izvedeni v novembru 1958, na sežanskem Krasu in na postojn-

skem decembra lani, v lovskih družinah ilirskobistriškega bazena in v koprski lovski družini pa v januarju letos. Skoraj tri sto lovcov se je prijavilo k izpitom. Najboljši je bil iz razumljivih razlogov uspeh na zgornjem področju okraja Koper — več kot tričetrtinski. Veliko slabše je bilo na obalnem področju, čeprav je Lovska zveza Koper vložila veliko truda in sredstev za pomoč kandidatom. V študijskih krožkih so predavali lovski strokovnjaki z vseh področij. Treba je pohvaliti tiste LD, ki so same s svoje strani storile vse, da bi svojemu članstvu nudile

kar največ možnosti za uspešen študij. Pokazalo se je, da je zapustila fašistična okupacija na tem področju še veliko hujšo dediščino, kakor bi si sploh lahko kdo predstavljal. Ni njihova krivda, če naši člani zlasti na obalnem področju le s težavo obvladajo slovenščino, s težavo razumevajo tiskano slovensko črko, če mnogi čutijo sploh odpor do knjige, ki jo je bilo treba ob izpiti vzeti v roko. Edini način je bil torej ta, da so dobri predavatelji v živi besedi in z uporabo praktičnih učil pomagali pridobivati kandidatom potrebno lovsko znanje. Ta način se je tudi obnesel, saj so lovci zlasti v LD Marezige in tudi Šmarje, pa Dekani, Rižana, Izola in Strunjan, pridobili dokaj znanja in le na ta način je bil dosežen rezultat, ki vsaj delno zadovoljuje. Na zgornjem področju priprave na izpite niso bile tak problem glede na to, da je bil lov zlasti na Postojnskem vedno v boljših rokah in ima večjo tradicijo kot na obali.

Vse dokler niso prišli na izpite, so jih mnogi lovci jemali bolj za šalo — kot neko neizogibno neprijetnost, ki jo je pač treba opraviti. Ker pa so bili izpiti zlasti na obalnem področju tako množični in skupni — se pravi, da so jim prisostvovali lahko vsi lovci, razen tega pa so bili ponekod izredno slovesno organizirani, so mnogi pred izpitno komisijo že zaradi tega dobili tremo in spremenili svoje mnenje o pomenu izpitov. Mnogim je

Dvainsedemdesetletni Ivan Jerman iz LD Marezige pri Koprju je izpitni komisiji izpričal svoje obsežno lovsko znanje, ki si ga je nabral v 52-letnem izvajanju lova na Koprskem (foto R. Bradaškja)

bilo žal, da se niso nanje bolj pripravili — prav gotovo bodo pa to storili za ponavljalne v mesecu marcu.

Za dobro pripravo in tudi izvedbo izpitov je treba pohvaliti posebno LD Marezige pri Kopr. Izpiti so bili v združnem domu v posebnem, lepo okrašenem prostoru. Opremili so ga tudi s transparenti: »Živela lovska zveza Jugoslavije!« in »Dober lovec koristi sebi in skupnosti«. Strog kritik bi imel k zadnjemu morda tudi kakšno pripombo, vendar pa je bil napis dobro mišljen, le slabo izražen.

Odrežali so se tudi lovci LD Rižana, pa dekanski, nekoliko manj šmarski, najmanj pa koprski. Medtem ko so v Rižani in Marezigah priredili po končanih izpiti tudi zadnji pogon in z ljubeznijo pripravili vse za izpite, pa vodstvo koprške lovske družine ni poskrbelo niti za prostor, niti za dobro pripravo na izpite. Tovariši Koprčani bodo morali tak odnos do lovstva na sploh in posebej do svojega članstva v družini temeljito spremeniti, če naj se zadeve uredijo tudi v tej, po članstvu naši najmočnejši družini. Menim, da bi nobenemu članu naše lovske organizacije ne smelo biti vseeno, kakšen uspeh dosegamo tako posamezniki kot celota, zato bi moral tudi vsak prizadeti član po svoje imeti pobudo v rokah in sam priganjati vodstvo na delo, v kolikor se to pokaže nujno zaradi njegove pasivnosti. Vsekakor prav vodstvo koprške lovske družine nosi največji del odgovornosti in krivde za slab uspeh izpitov na področju svoje družine.

Med številnimi kandidati, ki izpitov niso opravili, in med tistimi, ki so ga s težavo le naredili, pa je nekaj izredno svetlih primerov, ki bi jih bilo treba omeniti. V glavnem se je pokazalo, da so starejši lovci, tudi tisti prav stari, bolje odgovarjali komisiji kot pa mladi, izmed katerih so nekateri pokazali kar neodpušljivo brezbriznost do izpitov. V koprski lovski družini in na zgornjem področju (Postojna, Ilirska Bistrica) je bilo tudi precej abstinence. Seveda velja za tiste, ki iz neopravičenih razlogov niso prišli k izpitu, da so padli in da bodo v naslednjem roku ponavljali. Če padejo še tedaj ali pa se ne mislijo odzvati tej dolžnosti, bodo seveda po besedah zakona morali prenehati z lovom za najmanj dve leti, ker jim avtomatično preneha članstvo v lovski družini. Svetli primeri pa so: Alojz Felicijan iz Divače, Joško Sergaš iz LD Izola, Korošec z Rižane in Karel Sabadin iz

Ankarana. Iz njihovega odgovaranja je bilo videti, da res poznajo lov in zlasti naravo, da hodijo z odprtimi očmi po lovišču, da poznajo pomen in namen lova in da ga cenijo kot šport, ne pa samo pravico do ubijanja divjadi. Posebno lep primer je še član strunjske lovske družine Debernardi, Italijan po rodu. Čeprav nimamo potrebne lovske literature v italijanskem jeziku, čeprav mu je bilo na voljo, da lahko odgovarja komisiji tudi v italijanščini, je vendar mož ponosno izjavil: »Bom kar po slovensko!« In je res pokazal toliko lovskega znanja in zrelosti, da bi bil za zgled vsakteremu mlademu lovcu.

Med kandidati je bilo tudi veliko prav starih ljudi. Lovska zveza Koper je namreč sklenila, naj bi prišli na izpite vsi lovci obalnega področja, ki jih še niso opravili — ne glede na starost. To je bilo potrebno zaradi tega,

ker tudi stari lovci na tem področju zelo malo ali pa sploh ne poznajo lovskih predpisov, zakonodaje in tudi pravih lovskih običajev ne. Seveda je komisija imela za take lovce nekoliko blažji kriterij kot za ostale, kar pa skoraj ni bilo potrebno, ker se je pokazalo, da starejši bolje obvladajo gradivo kot mladi. Tako sta se v Marezigah dva najstarejša lovca (72-letni Ivan Jerman in 66-letni Matija Krmac) kar kosala, kateri bo komisiji bolje odgovarjal. Jermanu je bilo skoraj žal, da je bilo izpraševanja že konec in se je predsedniku komisije pritožil: »Pa saj me niste še vsega vprašali...«

Vsekakor se dobri sadovi te velike lovske izobraževalne akcije na koprskem že kažejo. Posejano seme utegne roditi sadove že v naslednjem lovskem letu, ko bodo naši lovci praktično preizkusili pridobljeno znanje v loviščih.

Rastko Bradašnja

Kako se preseljujejo zajci

Članek Fr. Cvenkla v zadnji številki lanskega Lovca glede nasaditve male divjadi v Sloveniji, zlasti glede potrebnega razvida o gibanju naseljenih zajcev, me je spomnil na to, da bi bilo zanimivo in koristno objaviti podatke, ki sem jih našel brskajoč po starih nemških lovskih revijah.

Članek izpod peresa dr. Herberta Ullricha (Institut za lovstvo Berlin—Wansee) v številkah 42/43 in 44/45 revije »Deutsche Jagd 1940« pod naslovom »Raziskovanja o selitvi naše prostoživeče dlakaste divjadi« obravnava več vrst dlakaste divjadi. Nas zanimajo zlasti zajci, ker v glavnem te naseljujemo.

Podatki se nanašajo na »urojene« zajce in »naseljene« zajce. Izsledki pobijajo splošno razširjeno mnenje, da se zajci zvesto držijo kraja svojega prvotnega bivanja. Svojega prvotnega bivališča ni zapustil tisti dolgouhec, tako pojmuje, ki od kraja uplenitve (kontrole) ni zapustil kroga s polmerom 1 km.

206 označenih in pozneje javljenih »urojenih« zajcev se je gibalo sledeče (gej tabelo spodaj):

Razmerje med preseljenimi in onimi, ki so ostali »doma« je torej 111 : 95.

Nepopolni podatki kažejo, da se približno v enakem razmerju potepajo samci in samice.

V krogu s polmerom 1 km je ostalo	95 zajcev	46,1 %
Od kraja markiranja se je oddaljilo	2 km	27 zajcev 13,1 %
	3 km	17 zajcev 7,6 %
	4 km	8 zajcev 3,8 %
	5 km	10 zajcev 4,8 %
	7 km	6 zajcev 2,9 %
	10 km	1 zajec 0,5 %
	11 km	3 zajci 2,4 %
	12 km	1 zajec 0,5 %
	15 km	1 zajec 0,5 %
	18 km	1 zajec 0,5 %
	25 km	2 zajca 0,9 %
	30—40 km	2 zajca 0,9 %
Brez označbe razdalje se je preselilo	32 zajcev	15,5 %

Praktično pomenijo ti izsledki, da ima uspešne izgled gojitev zajcev samo tako, če se gojitev razteza na primerno veliko površino (več lovišč skupaj).

Pri naseljenih in označenih zajcih, od katerih je 230 ponovno javljenih, je preseljevanje izgledalo sledeče:

V krogu 1 km od kraja naselitve je ostalo	54 zajcev	23,5 %
Od kraja naselitve se je oddaljilo		
2 km	24 zajcev	10,4 %
3 km	10 zajcev	4,3 %
4 km	5 zajcev	2,1 %
5 km	6 zajcev	2,6 %
5—10 km	23 zajcev	10,0 %
11—15 km	3	1,3 %
15—20 km	7 zajcev	3,0 %
21—25 km	2 zajca	0,9 %
30 km	1 zajec	0,5 %
32 km	1 zajec	0,5 %
.85 km	1 zajec	0,5 %
Brez navedbe razdalje se je preselilo	93 zajcev	40,4 %

V kolikor so bili na razpolago podatki o spolu, kažejo, da so enako nagnjeni k preseljevanju samci in samice.

Razmerje med preseljenimi in onimi, ki so ostali doma je torej 176 : 54.

Naseljeni zajci kažejo dvakrat večji nagon do preseljevanja, kar je končno razumljivo, ker se znajdejo zajci v novem okolju, ki mogoče niti ni podobno prejšnjemu, čutijo se tuji v neprijemnem okolju. Poleg različnih talnih in rastlinskih razmer vplivajo tudi druge klimatske raz-

mere. Pričakovati je torej boljše uspehe glede priklenitve v novem revirju tedaj, če je ta čim bolj podoben prejšnjemu, temu pa se vedno ne posveča pozornosti.

Četudi pri nas v večjem obsegu takih kontrol o gibanju (preseljevanju) zajcev ne moremo

izvršiti, bi vseeno bile zanimive vsake številke, ker bi nudile le nek oslon, kako je s tem vprašanjem pri nas. Vestno bi bilo treba zato označiti zlasti vse naseljene zajce in vse najdene javiti, kar bi nudilo nekaj uporabnih podatkov.

Pri nas naseljujemo zajce iz ravnin v hribovitejše predele, torej v precej drugačno okolje. Tudi skromnejši kontrolni podatki bi nudili nekaj opore za ocenitev, če je taka nasaditev smotrna ali ne.

Ludvik Marič

bert, iz katerega je bila izstreljena najdena krogla se nam bo v mnogih primerih to tudi posrečilo.

V lovišče zahajajo nekateri tudi z zračnimi puškami. Ne delajmo si utvar, da te niso nevarne. Fazan, zadet v glavo bo strepetal na mestu, kajti nove zračne puške imajo precejšnjo moč in so poleg tega izredno precizne. Če pa že ne bo priložnosti za strel na fazana, bodo žrtve ptice pevke. Torej se tudi tukaj dosledno držimo načela, da spadajo te puške le na dom in strelišče.

Uspeh v borbi zoper lovske tatove je odvisen od dobre čuvajske službe in vestnih ter poštenih članov. Energičen nastop in dosledno zasledovanje in razkrinkovanje nepoštenjakov rodi kmalu uspehe in v lovišču je mir, kajti vsak, ki ima kake nepoštene želje, ve, da ga čakajo le težave in končno kazni. Drugače pa je seveda v lovišču, kjer ni lovskih čuvajev in so člani mlačni, neodločni ali celo nepošteni. Tu se dogaja, da postanejo dejanski gospodarji lovišča lovski tatovi in je temu primeren tudi stalež divjadi. Res je, da so kazni za lovske tatove včasih premile, vendar nas to ne sme odvrniti od naših dolžnosti, ki jih imamo do lovišča in divjadi. Naša naloga je, da ob vsaki priložnosti posameznikom in skupnosti prikažemo škodljivost in neupravičenost lovske tatvine. Divji lovec je prenehal biti ljudski junak, kajti danes nikogar nihče ne ovira, da se ne bi mogel lovsko izživljati, seveda le javno in pošteno. Od vsakega lovca zahtevamo samo spoštovanje zakonitih določb in sklepov, ki jih sprejme večina.

Slavko Kovač

Lovski tatovi na delu

Zadnja leta opažamo precejšen porast lovskih tatvin in skoraj ni družine, ki se ne bi pritoževala, da ji lovski tatovi ne delajo občutne škode. Precej jih je oboroženih s flobertovkami, ki so pravi bič za naša lovišča. Dejstvo, da za to nevarno orožje ne rabiš orožnega lista, je silno otežkočilo zatiranje lovske tatvine. Tako se marsikje dogaja, da lastniki flobertov predrzno, vpricho lovcev zahajajo v lovišča s pretvezo, da streljajo vrane, srake in šoje. Kjer zaradi nepoznavanja predpisov lovci to puste, je kaj kmalu opaziti, da je vedno manj fazanov in jerebic, najde pa se tu in tam tudi kaka zastreljena srnjad. Ker pa divjih lovcev nihče ne zaloti pri dejanju, ostane samo sum. Lovske družine in lovske čuvaje bi opozoril na dejstvo, da lastniki flobertov, kljub temu, da jih imajo

prijavljene, z njimi niso upravičeni zahajati v lovišče. Flobert imajo lahko doma, lahko gredo z njim po javni poti, streljajo z njim na strelišču ali doma v tarčo, za kakršne koli druge akcije pa jih posest floberta ne opravičuje. Lovec ali lovski čuvaj je torej upravičen odvzeti flobert lastniku, ki se muči v lovišču izven javne poti ali pa je v lovišču na javni poti z nabitim flobertom.

Še na nekaj drugega bi želel opozoriti naše lovce. Dogaja se, da najdemo zastreljeno divjad in v njej flobert kroglo. V takem primeru moramo na vsak način poizkusiti dognati krivca. Mnogokrat so nam znani lastniki flobertov, ki jih imamo na sumu. S pomočjo LM, ki bo zasegla floberte osumljencev in kriminalistične službe, ki bo s tehnično ekspertizo skušala dognati flo-

Dvanajst gorkih za dve lisici

Kdaj, kje in kako, bom na kratko opisal v dveh resničnih zgodbah, ki sem ju doživel v začetku svoje zelene dobe.

December leta 1945. Sneg je pobelil pokrajino. Bil sem zaposlen pri LIP na Trati pri Škofji Loki. Žagar S. A., sin starega lovca, je imel posluš za sledi v snegu. Ugotovil je, da se je v ograjen prostor podjetja prikradla lisica. Zatekla se je za sušilnico pod kopo obkrajkov (žamanja) gotovo ne iz čistih namenov. Od tam nazaj ni bilo sledi. S. A. me je kot novopečenega člana zelene bratovščine takoj obvestil.

Prepričal sem se, da je imel prav. Takoj sem vzel kolo in hajdi domov po puško. Hitro sem se vrnil. Imel sem tudi takoj dovolj gonjačev, ki so se oborožili s krepelci in drugim hladnim orožjem. Napravili smo bojni načrt. Kopo smo obkolili, eden izmed gonjačev pa je začel od kraja z drogrom preganjati zvitorepko. Samo še nekaj metrov proti koncu, ko preganjana nenadoma skoči iz zavetišča. Hip na to pok, ropot krepelcev ob ograjo in huronski hrup. Hitro zamenjam naboj, zverino pa so tačas prignali spet nazaj pod kopo. Ponovno smo se pripravili za napad in znova napeto pričakovali, kje se bo pojavila. Jaz sem se bolje pripravil, da bi se rešil sramote, če bi me tovariši prehiteli in pobili zver s korobači. Imel sem srečo, skočila je pred cev in obležala...

Maja 1946 je škofjeloško predmestje med Poljansko cesto in Kopališko ulico prevzel preplah, ker je lisičja kuga pobrala petim gospodinjam kakih 30 članic kokošjega rodu. Na tarnanje in zabavljanje prizadetih, sem se odločil, vzel dopust in se zarotil, da ugonobim nečistnico.

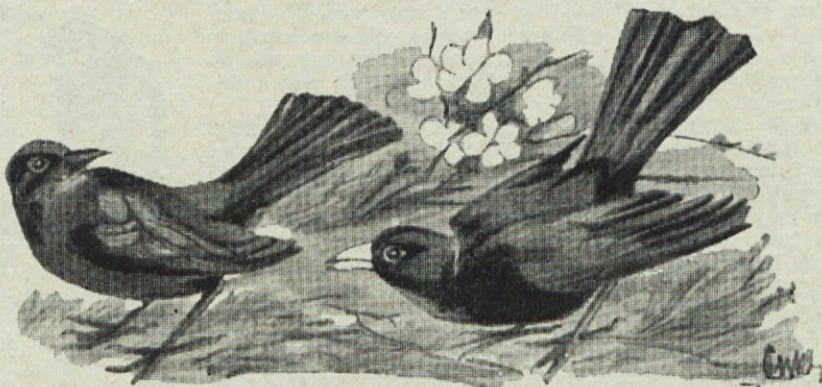
Zgodaj, še v temi sem se podal na kraj, kjer se je vsako jutro pojavila. Razgrnil sem dežni plašč za plotom, od koder sem imel razgled na njeno grešno pot. Lizal me je jelen, zdržal pa sem se do poznega jutra, toda zastoj. To jutro je bil mir v kokošnjakih. Ker nisem maral praznih rok strašiti s puško po naselju, sem le-to shranil pri takratnem starešini B. A. z namenom, da jo vzamem zvečer, ker je stanoval v neposredni bližini mojega čakališča.

Naslednje jutro okoli treh me zbudi močno trkanje na okno. Bila je K. M. iz Kopališke ulice in klicala v pomoč, da je lisica na svojem delu. Hitro skočim pokonci, nataknem čevlje, vržem v žep pet nabojev in se požinem v temno noč proti starešini po puško, katere zvečer nisem vzel. Stanoval je v drugem nadstropju, tako da sem zmetal precej peska, preden je pomolil belo glavo skozi okno in sem mu raztolmačil, zakaj gre. Ko sem imel puško, sem tekel, da so se mi zapletali jermenci od čevljev okrog nog, ker jih v naglici nisem nič zavezal s prazno nado, da je lisica že v Gipsovi jami za starim gradom.

Ob prihodu na kraj dogodka, se mi nudi na moč čudna slika. Kakih 30 ljudi, zvečine žensk in otrok, mi je hkrati dopovedovalo, da je lisica izpraznila kurnik in ga tudi je. Kokoši so se razbežale po drevju in povsod okrog, nekatere brez repov in obgriznjene. Ko je gospodar posvetil v kurnik, je bila tam v kotu samo še ena kokoš, v drugem kotu pa tatica. Prislonil je tnalo na izhod. počakal mene in nato vzel iz kurnika še zadnjo kokoš. Še enkrat je posvetil, posvetil pa sem tudi jaz z nabojem št. 4 za zasluženo kazen v tatinsko glavo. Koža je bila oguljena in polna klopov, zato je šlo vse skupaj v prerani grob.

Lovski krst. Sodba: dve lisici po štiri noge je 8 batin, plus 4 batine za nameček, ker sta bili zvitorepki ubiti v zaprtem prostoru. Nekaj dni sem prenašal mravljince dvanajstih batin potrpežljivo in z zavestjo, da sem zajčji in kurji rod rešil velike nadloge.

Maks Mavri

Dirka s sivim ponočnjakom

»Sicer pa jazbecu na begu pred urnim človekom in na planem kar trda prede,« je v letošnji 8. številki Lovca napisal ing. M.Š.

»Veš, pa to drži,« mi je pritrdil Jože.

Močan in težak je ta Jože, pa tudi »fejst« fant, posebno v lovski ali godbeniški uniformi. Marsikako deklet se ozira za njim, toda kaže, da se je Jože že odločil. V sosednji vasi živi njegova izvoljenka, zato jo Jože večkrat kot pozni vasovalec sredi noči preko polja maha domov, včasih s puško na rami, pa tudi brez nje.

Izmed vse divjadi je zanj jazbec najzanimi večja žival. Toda do letos se mu še ni posrečilo, da bi ga uplenil. Res, Jože je še mlad in bolj začetnik v lovskih veščinah, drži pa, da zlepa kdo še ni pokazal toliko volje za lov na jazbeca kot prav on. V svetlih nočeh je preždel ure in ure s puško pred jazbinami, poskušal je s pastmi, toda kot zakleto, vedno se je vračal brez jazbeca. Doma so vsi po vrsti od babice navzdol zmajevali z glavami in godrnjali: »Samo lov in godba. Za delo pa našemu fantu ni nič mar!«

Pa jo je ono noč Jože spet že bolj proti jutru v svitu lune mahal čez polje domov.

»Šment naj ga vzame, ali vidim prav ali ne,« mi pravi Jože. »Odprem oči kar s prsti: jazbec, pravi jazbec stika po onemle grmu za črvi.«

Toda, presneta reč, Jože je bil brez puške in povrh še v godbeniški uniformi, Saj, saj, bila je ravno nedelja in Jože je mimogrede iz mesta z neke proslave še malo povasoval pri dekletu. Na, zdaj pa pred njim jazbec! Bilo mu je že vsega dovolj: trobento na tla in vzpodbodel ga je sam zlodej, da jo je ubral za jazbecem. Zapodila sta se po ravnem polju čez ozare in krompirišča, da se jima je prst kar kadila izpod stopal. Jazbec jo je ubiral z vso naglico, a Jože mu je bil vse bolj za petami. Toda sivi samotar je mislil, da se bo rešil s tekom na ovinke in kolobarje. V Jožetu pa se je vžgala sveta jeza, češ če te nisem s puško in pastmi, te bom pa z nogami. In delala sta kristianije po repi, pesi in prosu, da se jima je luna režala na nebu. Pa sta spet zavozila v krompirišče in tam v razoru je Jože kot Krpan Brdavsus stopil sivemu samotarju za vrat. Seveda se mu je ta poskušal izmuzniti, a Jožetovih skoraj 100 kg ga je pritisnilo v razor, da so jazbecu v tilniku zaškripala vretenca. Potem je vzel iz žepa pipec in mu spustil kri.

»Veš, Jože,« sem mu dejal. »Nekoliko na nelovski način si ga poslal v večna lovišča, a naj ti bo odpuščeno zaradi tolikega znoja, ki si ga pretil v tej čudoviti dirki...«

Ono jutro Jože doma ni bil ozmerjan kot po navadi. To pot je bil pri hiši mir, saj so za golaž pripravili ta veliki lonec.

In ko se je Jožetu čez mesec dni spet nasmehnila sreča, da je ustrelil kot prase rejena jazbeca, so se pri Jožetovih doma zvedrili.

»Oh, naš Jože, nič ga ni doma, toliko časa mu vzame ta muzika. Trobento naj kar prodaj!«

»Kaj pa puško?«

»O, puško pa ne, to pa že ne!«

F. Cvenkel

Udomačena kuna

Rudo Moric

V začetku pomladi smo podirali star jelov gozd. Naleteli smo na jelko, ki je imela ovele, ponekod celo že suhe veje. Z mahom poraslo deblo so žolne pošteno prekljuvale. Ko sem po njem potrkal s palico, je zabobnelo v njem, kakor če bi udaril po bobnu.

»Dol z njo,« sem rekel žagarjem. Njim pa ni bilo treba reči dvakrat. Zapela je žaga, odjeknila sekira — in kakor bi trenil, je trhlo drevo s truščem padlo po tleh.

Začeli smo klestiti veje, ko sem nenadoma zaslišal izpod igličevja pritajeno cviljenje. Nekaj časa sem napenjal ušesa — ne, nisem se motil, tam je nekaj žalostno cvililo.

»Pod drevesom je nekaj živega,« sem vpil fantom.

Kot bi trenil, so razvlekli vejevje in — kaj smo videli? Na

»Kakšno oné si pa spet prilekel?« me je pozdravila žena, ko sem položil mladiča v pleten koš, nastlan s senom.

»Vse ti bom povedal, mama,« sem odvrnil svoji Anki, »samo — daj, segrej malo mleka!«

Mleko sem razredčil z vodo, zajel z žličko in ga vлил mladiču v smrček. Toda kunčič ni in ni hotel piti iz žličke. Očitno je bil vajej samo sesati. Samo stokal je, cvilil in se ves tresel.

»Kaj naj s teboj?« sem se praskal za ušesi.

Skušal sem mu potisniti smrček v mleko, češ, morša bo šlo pa tako. Pa ni.

»Poginil boš od lakote, če ne boš pil,« sem prigovarjal rvavemu klopčiču — pa, saj veste, kje ima taka stvarca pamet! Če ne mara piti, pač ne mara, ne briga ga, kaj bo z njim. V zadregi sem stal nad košem. Hudo mi je bilo, da bi

uzamazanem snegu sta ležala dva mladiča gozdne kune. Največ teden dni sta mogla biti stara. Bila sta drobna kot otroške peščice. Eden je bil že mrtev, drugi pa se je zvijal na snegu in cvilil. Hitro sem ga ujel in smuk z njim pod srajco, da ne bi popolnoma otrpnil. Sele potem sem začel ogledovati, od kod sta se vzela mladiča pod posekano jelko. Toda s tem si ni bilo treba dolgo beliti glave. Staro drevo je bilo votlo in v duplini je imela gozdna kuna svoje gnezdo. Ko je jelka padla, se je deblo razklalo in mladiča sta padla iz dupline. Fantom sem naročil, da se bom kmalu vrnil, in po najkrajši poti pohitel proti gozdarski koči.

pustil živalco brez pomoči. Toda kako pomagati, tega nisem pogruntal.

Ko si res nisem mogel nič izmisliti, mi je pomogla iz zadrege moja žena.

»Cuj,« pravi, »kaj pa, če bi jo podtaknil naši Murki?«

To je bila res rešilna misel. Zagrabil sem jo z obema rokama. Res je naša lisasta Murka imela šele nekaj dni stare mucke. Stekel sem na skedenj, kjer je imela mačka svoje ležišče. Pobral sem jih in hajdi z njimi v kuhinjo. Slepí ubožčki so mijavkali, Murka pa se mi je pletla pod nogami.

»Počakaj, Murka, takoj ti jih bom vrnil,« sem tolažil mačko, ki se pa ni in ni mogla potolažiti.

Mucke sem položil v koš k mali kuni. Dobro sem jih pomešal, povaljal in podrgnil drugo ob drugo, da bi najdenček dišal tako kot mačice.

Murka pa se mi je samo vrtela med nogami in žalostno mijavkala: — vrni, vrni! —

»Saj ti bom, Murka, samo malo še počakaj!«

Ze sem odnesel košek z drobižem na skedenj. Najprej sem položil na ležišče mačice. Stara mačka je veselo skočila mednje, jih oblizovala in božala. Potem je legla in mali požeruhi so ji takoj začeli lesti pod trebuh. Drug za drugim so našli bradavice in glasno cmokali. Murka je zadovoljno predla in mežikala z zelenimi očmi.

Tedaj je prišel trenutek, ki naj odloči, ali bo kunica ostala živa ali ne. Če bo Murka opazila zamenjavo, bo konec s podtaknjenjem. Pritajil sem dih, previdno potegnul eno mačic od matere in na njeno mesto položil kuno. Opazoval sem, kaj bo. Ali ji bo dovolila sesati? Murka se je zgani, meni pa se je zdelo, da bo planila in da ne bo dobro. Toda ko je kunica začutila sveže mleko, je takoj začela sesati. Pila in pila je nenasitno, požrešno. Murka pa se je spet umirila, ležala iztegnjena in predla, predla. Kdaj pa kdaj se je ozrla na drobiž, včasih katerega tudi obliznila. Tako je oblizovala tudi kuno — a ostala pri tem mirna.

Toliko da nisem zavriskal od veselja. Posrečilo se je. Stara mačka zeres ni nič opazila. Trpela je podurženega mladiča pri sebi. Hranila ga je, kot da bi bilo mače. Tudi drugi dan ga je nasitila in tako naprej.

Kunica je spala skupaj z mačkicami in se sukala med njimi, kakor da že od rojstva spada mednje. Lepo je rasla. Temnorjava dlaka se ji je lesketala, podbradek se ji je svetil od beline. Na prvi pogled si videl, da se ji dobro godi. Kakšne norčije pa je tudi uganjala! Ko so se mačkice na dvorišču začele igrati, je kuna začela poskakovati, se kotrljala in valjala. Kajkrat smo se nasmejali njenim porednostim. Skupaj z mačkicami se je naučila piti mleko iz skledice, razen tega je zahajala tudi na vrt na sadje. Dišale so ji jagode, slive in sladke hruške. Lovila je tudi hrošče. Toda od vsega je imela najraje meso. Kadar je stara Murka prinesla živo miš, je bila kuna prva, ki se je zapodila za njo. Da, pozneje je tudi sama zašla v gozd za gozdarsko kočjo, ujela miš ali ptičko in se sita spet vračala domov spat. Toda bolj pogosto ko je zahajala v gozd, tem manj

Strel v ruševju

Bilo je proti koncu maja in gozdni trubadur je že odpel svojo zadnjo koprnečo kitico. Gozd je postal temnozelen prav do redkih macesnov in črnega ruševja, kjer je na zadnjih zaplatah snega še vedno vabil in izzival ruševca. Za menoj so bili prvomajski prazniki, ki sem jih prebil v pastirski kolibi in jutro za jutrom skušal ukaniti gorečega pevca, dokler se mi to končno le ni posrečilo. Potem sem imel nekaj časa mir, vendar je bil maj preveč lep in snežna belina pod vrhovi preveč vabeča, da bi ob vsem tem ostal brezbrizen. In ko sem se neko soboto popoldne mučil s sicer koristnim in potrebnim, toda pravn nič prijetnim branjem, sem kar na lepem zapustil učene definicije in stopil do Lojza, še mladega fanta, pa vendar že precej izkušnega petelinarja. Našel sem ga na vrtu, ko se je, kot takrat vsak skrben gospodar, boril proti suši za dragocene vitamine s škropilnico v roki. Nekaj uvodnih besed in že sva se menila o ruševcu. Pod Vršiči so že utihnili, le na snežiščih pod Krasnim vrhom so se še oglašali. To so mu povedali gozdni delavci in tako sva se kmalu zedinila, da naj velja ta noč in naslednje jutro ruševcu.

Zmenjena sva bila, da bova krenila ob 10. uri izpred gostilne, toda deset je ura že odbila, njega pa še od nikoder. Tudi doma ga ni bilo, vsa hiša je že spala. Vedel sem, da tudi njemu maj ni prizanesel. Vprašal sem fante po njem in ti so mi povedali, kje ima svoje »rastišče«. Seveda sem ga našel tam, k sreči sem prišel dovolj pozno, da se je še imel čas v redu posloviti, kot se to za fanta in še lovca povrh spodobi. Krenila sva torej s precejšnjo zamudo, zato sva morala hiteti, da bi prišla še pravočasno. Noč je bila lepa, skoraj poletna, nebo polno zvezd. Spočetka sva napredovala hitro v svetli noči, ko pa naju je steza pripeljala v gozd, je postalo

so jo zabavale igre z mačkicami. Postajala je samostojna.

Dve leti smo imeli udomačeno kuno doma. Do človeka je bila zaupna, miškala se nam je okrog nog in rada lenarila v kuhinji za pečo. Bila je zelo čista. Tretje leto je bilo očitno, da je dorasla. Na nikogar ni bila več navezana.

Nekega poletnega večera je zbežala v gozd kakor druge krati, toda v koč se ni več vrnila. Zvabila jo je svoboda.

*Iz slovaščine prevedel Lojze Fink
Ilustrirala Dora Plestenjak*

temno kot v rogu. Vsak s svojo električno svetilko sva kljub temu pridno napredovala in ob polnoči sva že bila na planini pod Krasnim vrhom. Tu sva se nekoliko okrepčala in se ozirala po znanih vrhovih, ki so v rahli svetlobi zvezd dobili povsem nenavadne, bolj grozeče in celo fantastične oblike. S strahom sva se ozirala proti Krnu, kjer so skoraj negibno visele težke megle. Govorila sva malo, vsak je po svoje doživljal to čudovito noč in ko sva se kmalu po tem vzpenjala po strmi rebri naravnost proti cilju, sva povsem utihnili. Poti naprej ni bilo in kmalu sva prišla v mlad gozd, ki ga je plaz pritisnil čisto k tlom. Dolgo sva se motala iz vejevja in ko sva se ga rešila, nisva bila mnogo na boljšem. Čas naju je neusmiljeno priganjal in ura je šla že na tri, ko sva se vsa zasopla zaustavila na robu gozda. Pred nama je bilo še strmo, skalnato pobočje z redkimi macesni, toda točno ob treh sva že bila na cilju. Samo trenutek sva se zaustavila. Stala sva pred plitvo, a precej dolgo kotanjo, polno snega. Nad njo je bil majhen prod in samo dobrih petdeset metrov stene je bilo do vrha. Lojz mi je viteško odstopil boljše mesto — temno točko sredi snežišča — sam pa se je zgubil v jutranjem mrazu, nekje na skrajnem levem koncu snežnega jezika. Tista temna točka je bil grm ruševja, ki je začuda, edini že molel konce vej izpod snega, le nekaj debelih skalnih blokov je bilo posejanih med debelim snegom. Uredil sem si kolikor mogoče udobno sedišče med vejami in čakal.

Od utrujenosti bi bil kar zadremal, toda sedel sem preveč neudobno, poleg tega pa me je že začel stresati mraz, čeprav sem se bil dobro oblekel. Stena pred menoj je dobivala vedno bolj realne oblike in imel sem priliko in čas opazovati, kako se zelo počasi, vendar opazno dani. Z vrha je zavel prav rahel veter, ki sem ga občutil prav neprijetno. Spomnil sem se svojega prvega lova na

ruševca, ko sem pred leti zaman čepel v prav takem ruševem grmu in šklepetal od mraza...

Hreščec glas med macesni pod menoj me je vzdramil in prekinil moje premišljevanje. Sprva sem menil, da je še prezgodaj in da ruševca še ne bo tako kmalu začel s svojim plesom. Toda že naslednji trenutek se je oglasil mnogo bliže in takoj nato sem ga zagledal, kako je tekkel po snegu naravnost proti meni. Čakal sem pripravljen, da se mi dovolj približa, toda skrile se je za veliko skalo le kakih 20 metrov pred menoj in tam začel jezno pihati. V kratkem odmoru med prvo in drugo rundo sem ga zagledal skozi odprtino med dvema kamnoma in obležal je ravno v trenutku, ko se je pognal nanovo v ples.

S plenom sem bil zadovoljen, vendar ne vesel, kajti vse je prišlo nekako prehitro, da nisem imel časa opazovati vseh njegovih vragolij. Po tako naporni poti sem pričakoval težaven lov, poln dvomov in upov, v resnici pa se je vse tako hitro končalo. Očital sem si, da sem prehitro streljal. S takim občutkom sem se vrnil na svoje mesto in čakal Lojza, ki je poskušal z oponašanjem privabiti še katerega, vendar je bilo daleč naokoli vse tiho. Tu ni bilo tistega zbora iz tisočerihih ptičjih grl, ki ga doživiš na lovu na velikega petelina, le svečan visokogorski mir te prevzema. Le od časa do časa se je v skalovju nad menoj oglašala ruševka, daleč tam pod Debelim robom pa je pel ruševca.

Končno je Lojz le prišel. Razveselil se je uspeha bolj kot jaz in malo po malo je ta občutek prevzemal tudi mene. Sedela sva tam še dolgo, se pogovarjala o ruševcih in lovu nanje ter zrla na vrhove Julijcev, katerih vzhodni vrhovi so bili škrlatno pobarvani od vzhajajočega sonca, zahodni vrhov pa se je trmasto držala megla. Šele, ko je tudi v najino kotanjo posijalo sonce, sva se dvignila in se z ruševcem in z nepozabnimi doživetji vrnila v dolino.

Peter Sulec

Razvoj rogovja cervidov

s posebnim ozirom na srnjaka (*Capreolus capreolus* L.)

1. Kako zraste rog

Razvoj roga na čelnem nastavku cervidov, kakor tudi rast naslednjih rogov po odpadu zrelega roga, sta zanimiva s čisto fiziološkega stališča. Od najstarejših časov si prizadeva znanost, da to prouči; dandanes s pomočjo radioaktivnega fosforja. Grški filozof Demokrid (umrl je okoli 365. leta pred našim štetjem), oče atomistično mehničnega materializma, je napisal: »Sila, ki se pojavlja v jelenu zaradi zauživanja hrane, prehaja v tekoči obliki skozi žile in pride v glavo — zaradi tega zrastejo rogovi, ker se čezmerna tekočina izven telesa strdi in postane rožena.«

O razvoju rogovja sta doslej prevladovali dve naziranj. Starejše Nietschejevo (1889) in novejšje Oltovo (1928). Nietscherjevo je sledeče: Prvi rogovi cervidov niso nič drugega kot apofiza čelne kosti, ki je nekaj časa popolnoma pokrita z dlakastim integumentom (dlakavo kožo). Ko se na gornjem delu prvih rogov dlakava koža vsuši in odmre, se po nekrozi loči od stalne apofizne podlage (čelnega nastavka) ter tudi odpade. Odrveni del, prve roge, nadomesti divjad tako, da predvsem integument prekrije rano na čelnem nastavku, iz periosta (pokostnice) čelnega nastavka pa se začne takoj po odpadu proces regeneracije. Pri drugih rogovih kot tudi vseh naslednjih, se razvije še roža ali venec, priraščajo pa tudi novi parožki. Ko se dlakasti integument vsuši tudi na teh novih rogeh in ko nosilec odstrani ta odmrl in vsušen integument, nastopi zopet nekroza (izumiranje kostnih celic), pride do ločitve roga od rožnice in potem do ponovne regeneracije.

Nietschejevemu naziranju nasprotno je Oltovo, ki se glasi: Pri srnjaku, ki je star 5—6 mesecev, zgradi pokostnica čelno izboklino, oz. čelni nastavek (rožnico). Pri tej zgradbi vnanja koža ni sodelovala. Pokostnica in vnanja koža pokrivata slabo razvito rožnico. Pokostnica in koža na njej sta vse življenje v rahli zvezi. Na vrhu rožnice, na bodoči »delitveni črti« se pojavi koža, ki jo tu imenujemo čopasto ali kuštravo kožo, oziroma kratkomalo kuštravko. Z dermatogenskim razvojem je ta koža napravila kostno konico brez pokostnice. Površina konice je hrpava. Tako je zrastel prvi ro-

žiček pod kuštravko. Rožiček do delitvene črte odmre, na njem pa se nabere dlaka. Koža je na čelu najbolj debela, proti delitveni črti pa vedno tanjša. Z rožičkov se dlaka odstrani z drgnjenjem in rožiček se pokaže v obliki šila ali gumba iz kože, kakor da je v krogu predrt. Zaradi atrofije je postala koža tam, kjer jo je rožiček predrl, tanka kot papir. Ta tenki rob kože je Olt imenoval »rob za proizvodnjo« (matični rob). V njem je zasnova za rast bodočih rogov. Rožička postaneta kot mrtva dela okostja v zvezi s čelnimi nastavki vse do tlej, dokler ne nabrekne »matični rob«. Tedaj zveza z rožičkom na gornjem rogu rožnice (delitvene črte) oslabi in rožiček odpade. S ponovnim pritekanjem krvi se napne »matični rob« (rob za proizvodnjo) in prekrije rano na rožnici. Z delovanjem pokostnice, z dodajanjem novih plasti se rožnica okrepi in z rastjo matičnega roba vrh delitvene črte zraste nov štrcelj, oziroma rog. Med koščnim delom roga in kožo ni pokostnice. Roža nastane na meji med kožo, ki ovija rožnico, in med kuštravko, ki ovija steblo. Rog se popolnoma razvije pod kuštravo kožo, iz katere vodi mnogo kapilarij v koščeni del. Ko preneha dotok krvi in vpliv hormonov iz spolne žleze, se začne »matični rob« gubati kot tudi kuštrava koža, ki se raztrga in jo nosilec odrgne z rogov do spodnjega dela rože. Tu pa je matični rob, ki je atrofiran, že tanek. Pri drgnjenju ostane rob v tesni zvezi z rožnico, a zaradi pomanjkanja hranilnih snovi prihaja do odmiranja vseh delov nad delitveno črto; rog dozori in odpade.

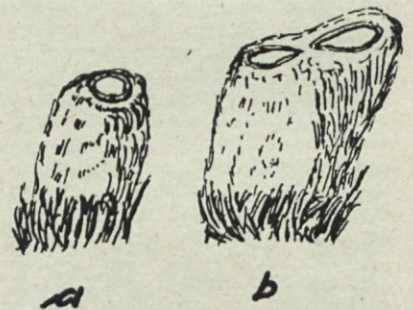
Dr. A. Ströse piše (Neudammer Jägerlehrbuch, 1935, str. 60): »De-

Slika 1

janski koren rogov je na gornjem kraju rožnice ležeči Oltov »tvorni rob« (Keimsaum, slika 1), zelo fino in občutljivo tkivo, ki po vsakoletnem odpadu rogov ne iz-

gine. Iz delcev »tvornega roba« se razvije na vrhu rastočega roga Oltovo »tvorno teme« (Keimscheitel, slika 2 a), ki se cepi takoj od sprednje proti zadnji strani (prva dihotomija, slika 2 b). Na strani 68 pa piše: »Na meji med vnanjo kožo, ki ovija rožnico, in kuštravko je tkivo posebne vrste, v katerem počivajo tvorne sile za kasnejše roge, tako imenovani Oltov »tvorni rob« (Bildungssaum). Potemtakem vidimo, da Ströse in Olt razlikujeta »tvorni rob« (Keimsaum), »tvorno teme« (Keimscheitel) in »tvorno tkivo« (Bildungssaum). Iz naslednje Strösejeve razlage sledi, da uporabljata izraz »tvorni rob« pri rasti prvih, mladeniških rogov cervidov, pri rasti sledečih obnovljenih rogov pa se poslužuje izrazov »tvorno tkivo« in »tvorno teme«. Med tem pa so se glede »tvornega roba« ali »tvornega tkiva« ter njegove prisotnosti in nenadomestljivosti pojavila nova vprašanja, ki so stvar obrnila v drugo smer. Že leta 1939 je dr. Schumacher von Marienfrid v svojem delu »Jagd und Biologie«, govoreč o obliki srnjakovih rogov, zatrjeval na strani 9 sledeče: »Kuštravka ne vsebuje samo tkivo za kosti (osteogeno tkivo) s proizvodjalnimi kostnimi stanicami, temveč tudi številne krvne žilice, ki dovajajo

Slika 2

potrebne snovi za zgraditev kostne mase.« Schumacher je prišel do tega zaključka na temelju napačne domneve, da so rogovi v razvoju obdani s kuštravko, oziroma z zunanjo kožo, ki je zraščena s pokostnico (T.). Razen tega pravi Ströse na strani 68: »Čelni nastavek je sposoben proizvajati kostno tkivo«, na strani 72 pa piše isti avtor: »Zaradi pomanjkanja pokostnice (perioste) je površina rožnice hrpava, ker tok (cutis) kuštravke proizvaja neenakomerno razvijajočo se rožnico.«

Vidimo torej, da avtorji navajajo različne razvojne činitelje. Vendar novejša raziskovanja zastavljajo vprašanje, katero tkivo pravzaprav povzroča dražljaje za razvoj rogov in tako dovajajo v delovanje prej omenjeni »tvorni rob«. Tako priobčuje dr. Bubenik (sodelavec inštituta za lovska raziskovanja, vodja oddelka morfologija in fiziologija dlakaste divjadi in radiobiologija ČSR) svoja raziskovanja pod naslovom: Katero tkivo daje pravzaprav pobudo za razvoj rogovja (Referat ing. Z. Cara v »Lovačkom vjesniku« 10 — 1956). Iz tega referata je povzeti, da sta češka znanstvenika Bubenik in Pavlansky (1955) pri svojih poizkusih operativnim potom odbila čelni nastavek (rožnico) mlademu jelenu damjeku šilarju, potem srnjakom različne starosti od 9 do 32 mesecev, vsem za časa rasti rogov, pa sta dognala, da je namesto odbitega čelnega nastavka zrastle nov čelni nastavek in na njem nov rog. Ta novi rog je bil na obnovljenem čelnem nastavku pri damjeku tekom dveh let (kolikor časa so ga opazovali) vedno za eno razvojno stopnjo močnejši od normalnega roga na levi nedotaknjeni strani. Pri srnjaku pa je na obnovljenem nastavku zrastle vselej slabši ne-normalni rog v primeri z levim, normalnim. Pri enem srnjaku sta izrezala obenem z nastavkom tudi še gornji del čelne kosti okoli njegove baze, v tem primeru pa je zrastle namesto odbitega nastavka nov nastavek in na njem prav majhen gumb. Na temelju teh poskusov menita imenovana: prvič, da je čelna kost sposobna za ustvarjanje baze rogovja, ako nastopijo za to potrebni vnanji in notranji pogoji, drugič, da ima vsak čelni nastavek (rožnica) svoj prehrambeni center. Toda ti centri so podvrženi medsebojnemu delovanju. S tem je lažje pojasniti nepravilnosti posameznih rogov. Iz tega je sklepati, da čelni nastavek, bodisi poškodovan bodisi odbit za časa nastajanja rogov, vsakokrat napravi nov nastavek še v istem ciklu razvoja rogov. Nov rog pa nastaja na obnovljenem čelnem nastavku, ako to dovoljuje časovna doba, na katero je vezano delovanje hormonov, odločilnih za rast rogovja. Tako pridemo do zaključka, da pobuda za rast rogov ne prihaja od »tvornega roba« čelnega nastavka, temveč iz same čelne kosti. Sekundarni parožki in prekoštevili čelni nastavki so posledica poškodb rogov ali čelnih nastavkov za časa rasti rogovja, oziroma poškodb same čelne kosti.

Vsekakor sta češka znanstvenika s svojimi poskusi ugotovila, da je čelna kost sposobna proizvesti ne samo nov rog, temveč tudi kost za nov čelni nastavek in še celo tudi nov del čelne kosti. Zato sklepata, da proizvodni rob ne daje pobude za rast novega roga. Ali je to zadostno dokazano, ali je zadeva res takšna? Iz Strösejevih in Oltovih razlag sledi, četudi tega nikjer izrecno ne trdita, da prične rog rasti tam, kjer je atrofiran rob kože v zvezi s pokostnico, in sicer na vrhu čelnega nastavka. Ta rob začne bujno rasti in preraste po odvrženju roga nastalo čelno rano. Če je tako, potem sklepamo, da atrofirana (stanjšana) vnanja koža ni »proizvajalni rob«, ampak je rob pokostnice tudi proizvodni rob. Ako je res tako, potem Bubenik in Pavlansky tega nista ovrгла. Nasprotno. Iz njunih poskusov sledi, čeprav tega izrecno ne trdita, da so se operativne rane začele zaraščati od preostalega roba pokostnice. Rob pokostnice ne proizvaja samo rasti rogov, temveč tudi rast novega čelnega nastavka, da celo rast novega dela same čelne kosti. Seveda ob vseh tistih činiteljih (hormoni, krvni obtok, prehrana), ki delujejo na rast roga. Iz tega se da sklepati dalje, da rob pokostnice vpliva na rast novega roga, oz. da vsaj ob robu pokostnice začenja rast novega roga. To moje tolmačenje velja vse dotlej, dokler češka biologa (ali kdo drug) z operativnim posegom za časa rasti rogovja ne odstranita pokostnice (periost) s čelnih nastavkov in tudi iz vse čelne kosti in nato ne odbijeta enega čelnega nastavka, potem pa rano zašijeta (če bi srnjak mogel pretrpeti takšno operacijo) in nato doženet ali se bo pokostnica regenerirala in če bo zrastle nov nastavek in rog na njem. Moje mnenje je, da brez pokostnice ne more zrasti nov nastavek, niti ne rog. Zanimivo je, da češka biologa nikjer in ničesar ne govorita o pokostnici. Iz gornje razlage sledi glavni zaključek:

V vsem organizmu cervidov se nahaja proizvodna sila za rast rogovja. Že v zarodku moškega ploda v maternici nastajajo zarodki čelnih nastavkov in so že v naprej zasnovane vse razvojne stopnje bodočega rogovja, oziroma rogov v kolikor ne bodo v svojem normalnem razvoju ovirani po zunanjih činiteljih (prehrana, okolje, mehanične poškodbe itd.). Dokaz temu je tudi Bubenikov poskusni damjek, pri katerem je po odstranitvi čelnega nastavka v drugem letu prenehal razvoj drugoletnega roga. Toda še v isti razvojni dobi je zrastle nov

Srnjak šesterak (sl. 3), uplenjen 19. III. 1916 v Kučaju. Obseg desne in leve rože 15 cm, višina desnega roga 25 cm, levega 24 cm, premer čelnega izrastka desnega in levega 29 mm, dolžina izrastka rožnice 12 mm, starost 9 let. Čelni izrastki niso okrogli, ampak so zabuhli s podolžnimi in povprečnimi vdolbinami, v katerih so arterije. Kuštravo kožo sem snel, ko sem robove skuhal. Kostno bele robove sem premazal z raztopino hipermangana, tako da so dobili temnejšo barvo brez bleska, vršičke in parožke sem napravil svetle s smirkom. Teža očiščenih rogov z odžagano čelno kostjo je 300 gr.

nastavek z rogom tretje razvojne stopnje, kar je očiten dokaz, da je bila v organizmu tega jelena damjeka že vsebovana ta stopnja razvoja in da je pod vplivom zunanjih činiteljev prišlo iz rezerve (latentnega stanja) in predčasno prišla do svojega izraza. Rast, popajenje in odpad rogov sta odvisna od dveh v delovanju nasprotujočih si hormonov, oziroma od hormona hipofize, ki vpliva na rast, in od količine spolnega hormona, ki kroži v krvi.

Potemtakem moremo pri današnjem stanju znanosti kratko malo takole opisati normalen razvoj rogov, oziroma rogovja cervidov. Po odvrženju rogov začne proizvodna sila za rast rogov delovati pri živi pokostnici in z bujno rastjo čelnega nastavka prekrije kostno rano s tanko kožico, imenovano »teme roga« (slika 1). Po nadaljnji rasti postane teme na vnanjih robovih dlakavo

(slika 2 a), a v sredini je brez dlake. To je osnova bodočega roga in kuštrave kože. Hkrati se čelna nastavka odebelita s kopičenjem kostne mase, ki izhaja iz pokostnice (glej sliko 3).

Ko pričetna rogova rasti, prevzame funkcijo pokostnice kuštravka, proizvodna sila deluje nadalje v najspodnjem sloju, v podkožnici (subcutis), ki se prilega ob sam rob. Kuštravka ob nadaljnjem naraščanju, oziroma hidrodinamičnem delovanju (obtoka krvi) žene v višino teme roga, ki se takoj deli v smeri od spredaj na zadaj (prva dihonomija, slika 2 b). Prehrano rogov in dovajanje materije, potrebne za njihovo zgradnjo, obavljajo arterije, ki se nadaljujejo v krvnih žilah čelnih izrastkov in se razdeljujejo v kuštravki na več tisoč žilic (kapilarov), ki vodijo tudi v sam rog. Arterije in vene leže ob brazdah (vdolbinah) roga. Arterijska kri se vrača, brž ko je predala rogu hrano skozi kapilare venam v obtok. Ustvarjanje rogov se vzdržuje po določeni vrsti hormona, ki ga izločajo moda; pod njegovim vplivom se ureja rast rogov tako, da je njegovo prekomerno razširjenje ome-

jeno. Rast roga se razvija tako, da se materija za njegovo zgradnjo nalaga vedno na vrhu roga, rog pa raste od spodaj navzgor. Rog zraste polagoma v svojo popolno obliko z grbicami, brazdami in rožo. Na določenih mestih pri delitvi proizvodne sile (dihotomije) nastaja kostna masa izven smeri glavne rasti in se tako od debela odcepljajo parožki. Za časa rasti se nahaja na vrhu (temenu) rogov specifično dišeča žleza, ki izloča vitamin D iz krvi in pospešuje poapnenje rogov. Ko je rast rogov, oz. parožkov dokončana, se teme zapre, zgine. Kuštravka ga popolnoma preraste. Dokler rog raste, je teme, če ga potipljemo s prstom, mehko, zgrajeni rog je pod kuštravko trd in hladen, teme pa je toplo, torej prek obtoka krvi v zvezi z ostalim organizmom. Novo nastali rogovi so sprva elastični in mehki, polagoma pa se v njih nabirajo kalcijeve soli, tako da se pod kuštravko popolnoma strde. Zgradba rogov je dokončana.

*Ing. Zlatko Turkalj
(Nadaljevanje sledi)*

Uspel lov na divje prašiče

Divji prašiči so bili njega dni na Slovenskem zelo redek pojav. Na Kranjskem so se zadrževali v kočevskih gozdovih, na Štajerskem pa edinole v »Urvaldu«, oz. v območju Jurkloštra med Volušem in Lisco, od koder so le kdaj pa kdaj obiskovali sosednja lovišča. Po vojni se je ta zanimiva in nekoč tako redka divjad zaplodila po vsej Sloveniji, tako da jih imajo danes v svojih lovskih revirjih domala vse slovenske lovske družine od ravninskih predelov Pomurja na severovzhodu in kopastega Pohorja na severu pa vse do kraških Brkinov na jugu in Goriških brd na jugozahodu. Zdi se, da bomo morali poslej računati s stalnim pojavom ščetinarjev v naših loviščih in se zavoljo tega vse resneje seznanjati z življenjskimi pogoji enega od redkih zastopnikov najstarejših živalskih vrst na Zemlji. Škoda, ki jo nareja zlasti jeseni na krompiriških in koruznih njivah našim samotnim sredogorskim kmetijam, nam narekuje, da posvetimo staležu divjih svinj veliko več pozornosti kot do sedaj, se pravi, da s primernim odstrelom pravilno reguliramo njihov stalež.

Izredno so se zaplodili divji prašiči v območju Celjskega hri-

bovja, od Čemšeniške planine pa prek Mrzlice, Gozdnika, Kotečnika, Maliča, Slomnika in Tolsta tja do Kozjanskega. Ves ta gorati predel sodi k predgorju Savinjskih Alp. Na apnenčasti podlagi je v nižinah debelejša, v višjih predelih pa tanjša plast rodovitne zemlje, na kateri rastejo predvsem listavci, in le na severnih pobočjih tudi iglavci. Bukovi, kostanjevi, v nižinah pa tudi hrastovi gozdovi in njihovi plodovi ter gosta podrast in mlade smrekove kulture, pa številne kaluže, nudijo dovolj življenjskih pogojev za naše ščetinarje.

Lovske družine Celje, Griže, Prebold, Tabor in Vrnsko, ki bdijo nad usodo in tudi nad staležem vseh vrst divjadi na tem obširnem področju, prirejajo iz leta v leto vedno bolj organizirane in zastran tega tudi vedno uspešnejše pogone na črne krulže. Tako je organizirala tudi griška lovska družina v letošnji lovni sezoni, ki gre že h koncu, več manjših pogonov na ščetinarje, vendar skoraj vsakokrat brez uspeha. Res je skoraj zmeraj prišel kak črnuh pred puškine cevi, vendar ga na ščetine ni položil nihče. Edino lanska svinja je padla v zgodnji jeseni ob prvem velikem pogonu, pri ka-

terem je sodelovalo blizu sto lovcev in gonjačev.

Zadnji veliki pogon na te premetene krulže je organizirala družina na pobudo Okrajne lovske zveze prejšnjo nedeljo. Od blizu in daleč se je zbralo nad sedemdeset lovcev in petnajst gonjačev. Prvi so posebno dobro zastavili stojišča na sami gozdniški koti, pod vrhom in na Kurji riti, drugi pa so pritiskali divjad po obeh pobočjih Gozdnika od kotečniške smeri.

Skoraj uro in pol so v gostem snežnem metežu, ki je tisto nedeljsko predpoldne po izredno toplih februarjskih dneh zajel naše kraje, prihajali pred čakajoče lovce zajci, srne in po kakšna lisica, preden je padel prvi strel na ščetinarje. Potem se jih je v kratkem presledku zvrstilo še enajst. Vsi zgoraj na vrhu ali pa tik pod vrhom stožčastega Gozdnika. Potem je bilo slišati le še klice in pogovore gonjačev, ki so se od obeh smeri vedno bolj približevali. Ko je lovski rog naznanil konec pogona, so se lovci, ki jim Diana ni bila naklonjena, vsi premrli vračali nizdol proti idilični lovski koči, medtem ko so srečni strelci transportirali plen.

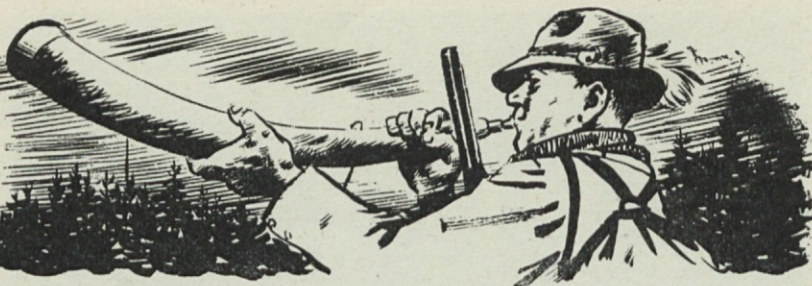
V tople zakurjenih prostorih velikega lovskega doma je bilo prijetno kot že dolgo ne. Prva poročila so govorila o dveh uplenjenih lažjih prašičih. Kmalu se jima je pridružila težka svinja. In ko smo potem v veliki lovski sobi komentirali potek pogona, je zdajci med razigranimi Nimrodi završalo. Nekdo je naznanil veselo novico: »Še ena krepka svinja je padla!« Tedaj kar štirje. Dvanajst strelcov in štirje zadetki z risanicami na večidel dirjajoče živali! Lep uspeh!

Plen bi bil še večji, če ne bi nekemu udeležencu odpovedala njegova risanica. Seveda zavoljo gluhega naboja, ki je bil vojaškega porekla in že kdo ve koliko let star. Resen opomin vsem, ki uporabljajo na lovskih poteh staro municijo. Treba si je zapomniti pravilo, da je vsemu, kar je okrog nas, odmerjena določena življenjska doba. Seveda je zadeva tem bolj tragična, ker je pred nesrečnim lovcem obstal na zavidanja vredni razdalji kapitalen veper.

Uspelega pogona se je udeležil tudi predsednik Okrajne lovske zveze Jože Ančik, ki je izrekel organizatorjem lova iskreno priznanje.

Drago Predan

IZ LOVSKEGA OPRTNIKA

Obkrožili in ubili so volka

Lov na volkove se razlikuje od lova na plemenito divjad, ki jo večinoma lovimo o lepih poletnih in jesenskih dneh. Resda volkove lovimo vse leto, predvsem pa jih lovimo v zimskem času. Kadar zapade nov sneg, gre v lovišče kdor le more izmed naših lovcev, vendar navadno manjše število, ker jih pač veže delo na kmetiji, v tovarni ali drugod. Če pa je nov sneg na nedeljo, je udeležba vedno 80 do 90 odstotna. Podobno je tudi v sosednjih lovskih družinah.

Takšen je pač dogovor v naši lovski družini...

Ker je sneg na novo zapadel, sta 4. februarja po dogovoru odšla v lovišče lovca Stanko Strle in Ivan Plos, da pogledata za sled. Po petih kilometrih hoje sta srečala cestarja Mirka Rojeta iz Babnega polja, ki jima je povedal, da je sledil volka, od kje je volk prišel in kam je krenil. To je naša dva lovca zelo podžgalo. V takem slučaju postanejo noge lažje in pot krajša, kot pa da hodi človek po ves dan brez vsakega sledu. Da si lovci skrajšajo pot, začno z obkroževanjem. Po obkrožitvi določenega predela se lovca snideta na dogovorjenem kraju in tako nadaljujeta zasledovanje v največji tišini. To sta napravila naša lovca tudi ta dan. Ko sta prvič obkrožila, je sled držala še kar naprej, ko pa sta obkrožila drugič, je bil uspeh tolik, da je bil volk v obkroženem delu lovišča. Nato sta se lovca hitro dogovorila: prvo obvestiti ljudi v najbližji vasi Babna polica, da ne bi šel kdo (recimo po drva) v ta del lovišča in tako volka spodil, nato sta obvestila LD Babno polje in LD Stari trg, vsaka oddaljena okoli eno uro hoda. V takšnih primerih namreč vedno nastopajo lovske družine skupaj, kakor je — dve ali tri in pa gojitveno lovišče Snežnik. Tako so tudi ta dan sodelovale vse štiri organizacije. To je nahirito spravil skupaj Ivan Plos, ki je vedno med prvimi. Tako je bilo od 10 do 12 ure zbranih 21 lovcev v vasi Babna polica.

Če človek opazuje, izgleda ob takšni priliki podobno kot ob kakem požaru: kdor more hiti, nihče noče biti zadnji. Tokrat so se posebno lepo izkazali na postaji LM Stari trg in v podjetjih, kjer so mnoge lovce oprostili dela in sicer kogarkoli so mogli pogrešati in je bil pripravljen pustiti enodnevní zaslužek. Tako je n. pr. Malnarjev Ivan iz Dan v času od obvestila ob 10,30 uri zapustil delo v tovarni, šel domov, se pripravil in odhitel v vas Babna polica ter v času ene ure in pol prehodil 14 kilometrov. Ze omenjeni Plos pa je v dveh urah prehodil 16 kilometrov in to brez poprejšnjega obkroževanja.

Iz Babne police je omenjena skupina lovcev hitro krenila na lov na obkroženega volka. Organizacijo lova so prevzeli Stanko Strle, Janez Mihelčič in Ivan Plos, med lovci pa je bil tudi 70-letni

Blaž Mihelčič iz Babne police, ki se je udeležil že mnogo takšnih pogonov.

Po prvi razvrstitvi lovcev na stojišča in pogonu volka je bil uspeh ta, da ga je streljalo več lovcev. Prvi ga je zgrešil zaradi oddaljenosti. Volk se je nato spustil v divji beg. Prišel je do drugega lovca, Janeza Avsca iz Babne police. Ko je ta streljal, je volk obležal in zatulil, se nato pobral in v divjem begu tekkel dalje. Nato je streljalo še nekoliko lovcev, ki pa so zgrešili. Ko so se lovci nato zbrali, je kot vedno ob takšni priložnosti padlo precej pikrih na račun tistih, ki so zgrešili. Nekdo se je celo izrazil, naj te pihalnike pomečejo proč in gredo domov. Volk pa je bežal dalje in puščal krvavo sled...

Začeli so z novim obkrožanjem in pokazalo se je, da so lovci

Del članov lovske družine Iga vas in lovske družine Stari trg, ki so sodelovali v dvodnevnem lovu na volka, ob uplenjenem razbojniku (foto J. Berglez)

Uplenitev volka v Jelenovem žlebu 1947. leta (foto Oblak)

spretnější in hitrejši od volka. Ponovno so ga dobili v krog, se razvrstili in čakali, premočeni od znoja in drgetajoč od utrujenosti. Na stojišču so stali več kot eno uro. Lahko si mislimo, da v tašnem primeru človek prezebe do kosti. Vse to pa je bilo zaman, zakaj volk se je to pot izmuznil zelo previdno mimo 70-letnega možakarja, ki je bil brez puške. Šli so za njim proti Leskovi dolini. Tokrat je bila najhitrejša noč, ki je nadaljnje zasledovanje preprečila.

Na predlog Stanka Strleta so se naslednji dan ob 6 uri lovci ponovno zbrali in sicer v Iga vasi ter krenili za volkom, katerega sled je držala v Kališko reber (goj. lovišče Snežnik). Pod vodstvom Janeza Mihelčiča so začeli nanovo z obkroževanjem, da bi prihranili na času. Po prvem obkrožanju je sled držala dalje, po drugem pa so volka spet dobili v svoj krog. Mihelčič je nato previdno razvrstil lovce in ko so volka pognali, je bil uspeh tu.

Tone Zgonc je volka z dvema streloma dobro zadel, tako da je po približno 300 metrih obležal, poginil pa še ni. Zagledal ga je še Tone Zigmund ter mu zadal še zadnji, smrtni strel.

To je le en primer, ki pove, koliko je treba truda in vztrajnosti, lovske požrtvovalnosti, previdnosti in dobre organizacije pri lovu na volkove. Pa ko bi bilo vedno tako. Toda kolikokrat se gre, ko je brez sledu, ali pa se prehodi po dva, tri lovišča v enem dnevu in globokem snegu. Zato ni čuda, če človek včasih zgreši pri streljanju, saj je pretrujen in razen tega še prezeba po celo uro ali pa še delj na svojem čakališču. Vsi notranjski in kočevski lovci, ki se v glavnem ukvarjajo z lovom na volkove, mi bodo gotovo pritrtili, da se le s trudom in dobro voljo lahko doseže marsikaj. Tako je članstvo lovske družine Iga vas posamezno ali skupno uplenilo od osvoboditve do letos 13 volkov. Če bi prav kdo rekel, da je to neverjetno, je pa vendarle res.

Slednji, letos uplenjeni volk, je tehtal 36 kg; bil je torej zelo suh.

Ob uspelem lovu na volka so pozabljeni vsi tisti manjši spori med lovci. Ob kozarcu vina teče pogovor dalje, vrstijo se šale, smeh in dogovori za prihodnje. Opazen je pravi družinski čut, čut dolžnosti in ljubezni do lovišča, do divjadi. Zato ob lovih na volka uspeh ne izostane in marsikatera plemenita divjad je obvarovana življenja, v največji meri seveda srnjad.

Franc Kordiš

To in ono o srnjadi

O letošnjem srnjačem prsku sem pridno zahajal v lovišče in opazoval srnjad ter ugotovil, da kljub vročini, ki baje poživi prsk, ta ni bil tako živahen, kakor prejšnja leta. Verjetno prehuda vročina tudi ne ugaja srnjadi, poleg tega pa so bile noči svetle, ker je svetil mesec in je srnjad bila bolj živahna ponoči, podnevi pa je počivala v senci gostega grmovja. 8. avgusta sem v nižinskem lovišču, kjer je šel prsk že proti koncu, poizkusil s klicem. Na pivkanje ni bilo odziva, na srnin vek pa je v bližini skočil srnjak ter pretekel dolino precej visoko v strmini nad menoj. Imel sem čas ga oceniti in že sem se odločil za strel. Ko je srnjak dospel na rob doline, sem ga imel lepo v križu daljnogleda, takoj po strelu pa se je srnjak ustavil, obrnil in odšel počasi nazaj proti dnu doline. Vse srnjakovo obnašanje je kazalo na strel v mehko in moj sum se je še potrdil, ko je srnjak v dolini legel. Sklenil sem počakati, medtem pa sem opazoval srnjaka, ki je imel glavo pokonci, kmalu pa sem videl, kako je glavo položil po tleh in se ni več gnil. Čez kakšno uro je mimo njega prišla srna in se počasi pasla dalje. Srnjak se ni zganil. Iz tega sem sklepal, da je že mrtev, se oprtal in krenil proti njemu. V strmino sem lezel s precejšnjim truščem, saj je bilo na debelo listja in dračja. Kmalu sem stal nekaj korakov pred srnjakom, ki je ležal tako, da je glavo položil po sebi. Kakšno minuto sem ga gledal in opazil, da še diha in, da mu priprte trepalnice rahlo utripajo. Odločil sem se za milostni strel. Stopil sem nekoliko v stran, snel s puške daljnogled in ga položil na tla ter streljal srnjaka v vrat. Ko pa sem kasneje srnjaka ogledoval in iztrebil, sem ves začuden ugotovil, da sem ustrelil zdravega srnjaka, spečega na ležišču. Našel sem tudi prvi strel in sicer je tanka vejica nekaj metrov pred srnjakom spremenila

krogli smer. Srnjak je bil 6—7 let star, v dobri kondiciji. Spolno razmerje v tem lovišču je še kar ugodno in je zato le čudno, da je prsk tako zdelal zdravega in krepkega srnjaka. Po tem dogodku nisem več tako navdušen za lov na klic, saj nudi lovcu ves lovski užitek zavest, da lovi divjad, ki ni oropana svoje previdnosti in ostrih čutov.

Tovariš P. v Logarski dolini ima lepo razvitega predlanskega srnjačka. Februarja lani je odvrgl prve gume, potem pa so mu pričeli poganjati dobro razviti rogi. Začetkom junija jih je očistil in je bil krepak vilar. Avgusta meseca pa se je nenadoma vrnil domov brez rogov, vendar drugače zdrav in nepoškodovan. Takoj so mu pričeli rasti drugi rogi in dobil je visoko, močno rogovje šesteraka v mahu. Zani-

miva bodo nadaljnja opazovanja. Mimogrede omenjam, da je srnjak sicer prost in gre daleč po lovišču, vendar na klic gospodinje še vedno pride v kuhinjo po kakšen priboljšek. Do sedaj še ni bil napadalen.

V letošnjem letu nam je lovski tat obstrelil srno, ki ji ni bilo pomoči. Pri raztelesenju smo ugotovili, da nosi v sebi dva šibka mladiča. Tudi srna sama je bila drobna, zato sem pregledal zobovje in ugotovil, da ni bila stara niti leto dni, saj je šele menjavala mlečno zobovje (premolarje). Srno je torej oplodil srnjak kot mladiča, verjetno ob jesenskem prsku. Pri pregledu inoz. lovske literature sem ugotovil, da tudi Raesfeld v svoji knjigi »Das Rehwild« omenja ta slučaj, ki baje niti ni tako redek.

Slavko Kovač

Velik pogon na divje prašiče v Brkinih

Lovska zveza Koper je dne 15. februarja letos izvedla svojo zamisel o obsežni akciji na divje prašiče na področju Brkinov. Žal je za popolno organizacijo ostalo premalo časa, razen tega pa je prav tiste dni zbolel načelnik štaba za organizacijo prireditve, član UO Lovske zveze Koper, Drago Filipov, tako da so bile zadnje priprave prepuščene povsem področnim lovskim družinam, ki jim je zveza zaupala izvedbo pogona na posameznih področjih. Zaradi obširnega terena je bilo namreč treba zastaviti kar s štirih strani: od Divače in Vremske doline, od Ribnice med Pivko in Ilirsko Bistrico, od Čelja v Brkinih, od Obrova in Markovščine ter od Kozine in Rodika.

Pogona se je udeležilo nad 400 lovcev koprškega okraja in nekaj povabljenih gostov izza meje. Gostov iz drugih lovskih zvez Slovenije ni bilo, LZS pa je zastopal blagajnik Franc Nosan. Jasno je, da je bilo nekaj konfuzije zaradi tolikšnega števila lovcev — posebno zato, ker se ni dalo v naprej točno oceniti, koliko se jih bo pogona udeležilo, vendar pa je organizacija še kar zadovoljivo delovala. Razen nekaj majhnih nesporazumov, ko so bili nekateri lovci slabo postavljeni, kar je bil vzrok, da sploh niso videli živali ali pa so te ušle iz smrtnega obroča, so bili lovci v skladu s postavljenim načrtom hitro razporejeni in je že dopoldne pokalo na več krajih.

Na odseku Vremske doline in Barke so videli največ ščetincev.

Lovska sreče se je ta dan nasmejala mlademu lovcu, ki še nikoli ni videl živega čekanarja od blizu: podrl je kar dva. Drugemu mlademu lovcu iz Krepelj pri Sežani je menda od začudenja otrpnila puška v roki, ko je naravnost nadenj pridirjala preplašena skupina sedmih črnuhov. Pravijo, da se še ne ve, kdo se je bolj ustrašil: mladenič ali živali. Zlobni jeziki so celo natvezili nekemu reporterju radia Koper, da je fant padel od strahu v nezavest, kar je seveda potem radio objavil kot posebno slaščico med svojimi vestmi.

Trije čekanarji so padli tudi nad Rodikom, medtem ko sta bila dva obstreljena. Prenekateri lovci z obalnega področja je ta dan prvič v svojem življenju videl divjega prašiča živega v naravnem okolju. Čeprav niso prišli do strela, so bili vendarle zadovoljni. Iz skoraj vseh družin so že prispela poročila in analize o pogonu. V dopisih družine kritično ocenjujejo akcijo ter dajejo svoje predloge za takšno prireditev v prihodnje, zakaj vsi brez izjeme soglašajo s tem, da je bila prireditev potrebna.

Zaradi razsežnega terena tudi ni prišla povsem do veljave pobuda Lovske zveze, naj bi bil po končanem lovu zadnji pogon pri Risniku v Divači. Tam so se zbrali v glavnem le lovci sežanskega Krasa, medtem ko so šli Kozinci in številni gostje v Rodik, nekateri so se sešli v Kozini, Postojncani in Pivčani v Ribnici. Bilo pa je veliko veselja in ponosa med lovci zlasti tam, kjer je bila radodarna botra Sreča.

Rastko Bradaškja

Lep lovski plen

Občutek zadovoljstva, ki ga ima vsak lovec po pravilno izvršenem odstrelu jelena, srnjaka ali gamsa, vedno kali kaplja grenkobe, kajti pravemu lovcu je divjadi, ki je trofejo nosila, žal. Neskaljeno in neprimerno večje pa je zadoščenje takrat, ko pokonča volka, ki je vse leto mrharil v lovišču; tako pripoveduje poklicni lovec Kovačič-Sine iz

Počitek ob ustreljenem ščetinarju v Brkinih (foto R. Bradaškja)

Lovca gojitvenega lovišča Rog Lojze Kovačič - Sine z uplenjenim volkom (foto I. M. — Mitja)

Kočevja, ki je 22. januarja letos uplenil svojega četrtega volka. Koliko prečutih noči na visokih prežah, koliko pregaženega snega po volčjih sledovih in koliko pogonov zahteva volčja trofeja, vedo najbolj poklicni lovci, katerim je zaupano varstvo divjadi v naših loviščih.

Volk, ki je povzročal skrbi lovcu Kovačiču, je prihajal v lovišče vedno iz iste smeri in se po isti gozdni poti, ki velja za stalni volčji prehod v tem lovišču, v razdobjih od enega tedna do štirinajst dni tudi vračal. Ker med letom ni bilo veliko jasnih in mesečnih noči, so ostala ča-

kanja na visokih prežah brez uspeha. Roparja so izdajale le sledi v blatu, iz katerih je bilo mogoče sklepati, da je star in močan. Podnevi je bil opažen le enkrat o srnjačem prsku, a še tedaj tako bežno, da ni bilo mogoče niti pomisliti na strel.

Na zimo pa je lovec Kovačič zaradi volčje stalnosti na tem prehodu uporabil strup. Okrog 15. decembra je ob prehodu položil 6 cianovodikovih ampul, obloženih z lojem, pomešanim z ocvirki. Šest dni pozneje je opazil v blatu volčje sledove, dveh ampul pa ni bilo več. Kovačič domneva, da je volk odnesel va-

bo s seboj in jo odvrigel, ali pa pogoltnil cel zalogaj in tako ampule ni zdrobil. Čez štirinajst dni je bila na istem kraju pobrana zopet ena ampula, tako da je ostala na strupišču le vaba z eno samo ampulo, ki jo je pozneje pokrtil sneg. Do 22. januarja v lovišču ni bilo volčjih sledov. Ker pa je med tem nastopila močna odjuga, je Kovačič ponovno pregledal prehod in opazil, da sta po njem prišla to pot dva volka. Po njuni sledi je šel do strupišča in že od daleč zagledal razbrskan sneg, kar je pomenilo, da sta se volka ustavila. Res! Ampule ni bilo več. Prepričan v uspeh, je preiskal okolico in v oddaljenosti 25 korakov našel volka-samca, težkega 41 kilogramov. Lovca Kovačič misli, da je volka spremljala samica, ki je mrtvega spremljevalca večkrat obkrožila in šele potem odšla. Ker je zelo hitro kopnel sneg, zasledovanje volkulje ni bilo mogoče.

Razen veselja nad uspehom, ki naj bi se še večkrat ponovil, pa se je lovec Lojze Kovačič-Sine razveselil tudi lepe nagrade v znesku 35 000 din, ki mu je bila izplačana iz sklada za pokončevanje volkov.

M. M.

Kdo trga srnjadi glave

Ob otvoritvi »Zlatoroga« sem v razgovoru z lovskimi tovariši zvedel, da so na Notranjskem v zadnjem času našli okoli tridesetero srnjadi z odtrgano glavo. Na kadavrih razen odtrgane glave ni bilo opaziti drugih poškodb. S tem v zvezi so se posebno med nelovci razširile najrazličnejše fantastične govorice. Tako so nekateri trdili, da je Uprava gojitvenih lovišč LRS privedla iz Makedonije živega risa ter ga spustila v snežniških gozdovih. Mislim, da ni treba še posebej dokazovati, da je to nesmisel. Drugi so menili, da srnjad pobija neki »lovca na trofeje« in sicer s flobertom v glavo, odreže rogove, meso pa pusti. Ker pa so med srnjadjo našli tudi srne, so to verzijo spremenili, češ da gre za nekega patološkega tipa, ki ubija divjad in ji reže glave. Pri tem moram pripomniti, da bi se z malo dobre volje prav lahko ugotovilo, ali je glava odstranjena s kakšno pripravo (nožem, sekuro, žago) ali pa jo je odgrizla kaka žival. Ker ne vem podrobneje za okoliščine, v kakršnih je bila ta mrtva srnjad najdena, niti sem je videl, ne bi želel in tudi ne morem dati o tem kake svoje razlage. Vendar bi v zvezi s tem želel opomniti na naslednje:

Ravno nekaj dni pred otvoritvijo lovskega doma sem bral nedavno izšlo knjigo Hermanna Huttela »Auf eigener Spur« (Na lastni sledi). Med svojimi lovskimi spomini je opisal tudi dogodek v Westerwaldu (Nemčija). Tu navaja, da so leta 1933 v tem predelu našli v kratki časovni dobi kakih desetero srnjadi z odtrgano glavo. O dogodku so obširno pisali dnevni in lovski časopisi, neznan zver pa je dobila ime »Der Wurger von Westerwald« (davež iz Westerwalda). Skonstruirane so bile različne razlage tega pojava. Tako je nekdo trdil, da to dela neki iz potujočega cirkusa pobegli volk, neki vojak, ki je bil za časa prve svetovne vojne v Karpatih, pa je kategorično trdil, da je zagotovo prišel na sled risu. Večina lovcev je menila, da to počenjajo neki klateški psi. Ker pa ni bilo snega, ni bilo sledov in se zato ni dalo nič zanesljivega ugotoviti.

Končno je vendarle zapadel sneg in slučaj je nanasel, da je gozdar H. nekega jutra na sveže zapadlem snegu našel sveže zadavljeno srno brez glave. Okoli mrtve divjadi so bili razni sveži sledovi. Ne da bi se približal mrtvi srni in tako uničil sledove, je pohitel k lovcu E., ki je bil znan kot izvedenec za sledove divjadi. Ko je potem E. prišel na kraj dogodka, mu po svežih in povsem ohranjenih sledovih ni bilo težko ugotoviti in rekonstruirati, kaj se je dogodilo ter da sta povzročiteljici — dve lisici. Srna je namreč ležala ob neki meji, ki se je vlekla med potokom in gozdom. V okolici na svežem snegu celcu, ni bilo drugih sledov razen sledu zajca, zadavljene srne in dveh lisic. Po sledovih se je dalo ugotoviti, da sta lisici najprej sledili srni, ki je končno krenila proti meji. Medtem ko je ena lisica skrivoma odšla naravnost na drugo stran meje, je pa druga sledila naprej. Srno, ki je hotela pred slednjo pobegniti, je naskočila ona lisica izza meje in ji tako presekala pot, nato sta jo obe lisici skupno zadavili. Ker je srni manjkala glava, je hotel E. ugotoviti, kaj se je z glavo zgodilo, to pa mu je zaradi sveže zapadlega snega tudi uspelo.

Lisici sta s srnino glavo krenili proti gozdu, oddaljenem kakih 300 metrov. Na robu gozda sta se ustavili, ena se je odaljila kakih 20 metrov ter glavo zakopala, pokrila s snegom in pustila tu še svojo »vizitko«, se vrnila do prve lisice, nakar sta skupno nadaljevali pot do opuščene rudniškega rova ter se vanj zavlekli. Kakor hitro je E. to ugotovil, je izhod zabil, poklical v pomoč ne-

kaj lovskih tovarišev, ki so z jazbečarjem in po raznoraznih pripetljajih, ki jih ne mislim ponavljati, obe lisici ubili. V rovu pa so našli še eno odtrgano srnino glavo. Po uplenitvi teh dveh lisic ni bilo več nobenega primera zadavljene srnjadi z odgriznjeno glavo.

Kot Huttel pravilno sklepa, je šlo pri tem za izjemni primer, oziroma za zveri-spécialiste, v tem primeru za lisici, ki sta se iz ne-

znanih razlogov specializirali za davljenje srn. Hutter meni, da sta bili lisici iz istega legla.

Morda bi tudi primere na Nortrajnskem lahko razložili na ta način. Jasno je, da bi se to dalo razvozljati le tedaj, če bi našli sveže zadavljeno srnjad na sveže zapadlem snegu ter bi bilo tako možno po sledovih v snegu rekonstruirati ves potek srnine tragedije.

Dr. G. V.

Prejela sta zaslužen plačilo

Veliko je bilo že govora o škodi, ki jo napravijo v loviških klateški psi, posebno volčjaki. Pomladanski čas je najnevarnejši za takšne mrcine, ki ne poznajo usmiljenja za obnemoglo srnjad. Tudi ni rešitve za nosečo srno, ki bi morda po dobrem mesecu že lahko vodila mladiča, če jo preganjata dva krepka in spočita krvoločneža. O, je rešitev, je. Krogla ali šibre takim zverinam, pa nič vprašanja, kakšni ali čigavi so!

Pri obhodu čuvajskega okoliša je Jaka Markelj, čuvaj lovske družine Tržič, slišal pasje lajanje.

»Ker je bil močan glas,« pripoveduje Jaka, »in se je oglašal poredkoma, sem takoj zasumil, da verjetno klateči se volčjak goni kako divjad. Tekel sem v

tisto smer vedno niže in prišel do ceste. Tam so mi delavci, ki so šli v tovarno, povedali, da so videli takoj za ovinkom, kako dva psa srno trgata. Ko sem se približal, sem videl, kaj je in ker sem bil že na dobri strelni daljavi, sem takoj dvignil puško in k sreči s prvim strelom podrl oba psa. To je bilo ob 6. uri zjutraj. Za ugotovitev dejanskega stanja sem poklical iz bližine svojega poklicnega tovariša T. M., prav tako pa tudi organa LM. Ugotovili smo, da je bil en pes last D. D., drugi pa neznan. Srna, ki sta jo psa pri zasledovanju ujela, je bila močno poškodovana po vratu, glavi in prednjih nogah, ves zadnji del pa sta psa že požrla...«

Pač jasno brez komentarja...

France Dolžan

Razbojnika ob nečistem dejanju, ki sta prejela plačilo iz svinca (foto Miha Toporiš)

Obiskali smo:

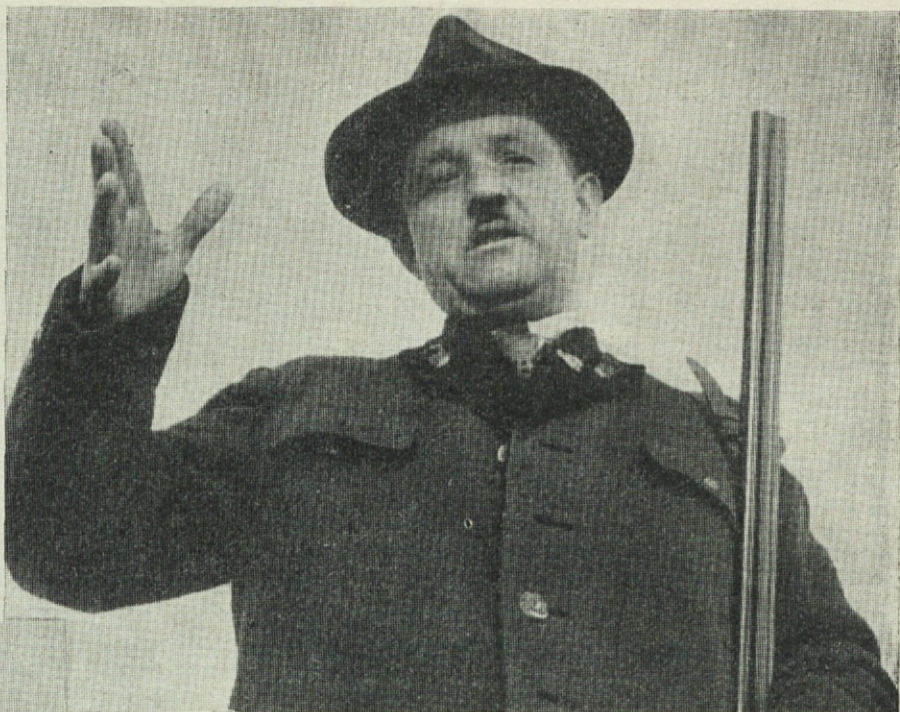
- Janeza Vilarja, lovskega čuvaja,
- Staneta Gregorca, starešino družine,
- in uharico Zinko.

Splošne informacije sta nam dala:

- dr. Bogdan Kurbus, tajnik LZ Ljubljana,
- in Evgen Sila.

Pripomočki:

- »Galeb« SR 150,
- fotokameri »Leica« in »Practica FX«
- ter svinčnik in beležka.

Stane Gregorc pripoveduje o lovu z uharico

Zinka se je predstavila molče...

Topel, že čisto pomladanski dan je bil, ko sem naložil foto-reporterja. Odpeljala sva se na slepo srečo v znano smer. Najprej sva se ustavila pred lekarno v Mengšu in povprašala po gospodarju lovske družine Milanu Jenčiču. Ni ga bilo doma, ker je bil lep dan in kot nalašč za opravke. Potem sva obrnila in iskala Staneta Gregorca. Ta se od nujnega dela ni mogel odtrgati, zmenila sva se za pozneje in krenila k lovskega čuvaju v Trzin, ki ga

kličejo za »Johana«. Tudi tega ni bilo doma. Odšel je bil v gozd.

»Dobiti ga morava za vsako ceno,« sem dejal. Spet sva zajahala »konjiča«, pa sva malo na njegovem hrbtu malo peš vendarle našla iskanega.

Predstavil se nama je krepak možki šestdesetih let s sekuro v roki.

»Ste vi lovski čuvaj?«

»Sem, z glavo in srcem. Kaj hočeta?«

Premeril naju je z mirnim, prodornim, a ne prestrogim pogledom. To je bil pogled izkušenega moža, ki se o dobrih ali slabih namerah prišleca le redkokdaj zmoti. Povedala sva mu, kdo sva in kaj hočeva.

»Zelo dosti dela imam,« de Vilar. »Posebno s prenašenjem krme za fazane. Vsak dan prenašam, enkrat na eno drugič na drugo stran. Oskrbovati moram kar 13 krmišč za fazane.«

Starešina družine mi je povedal, da si marljivejšega in skrbnejšega lovskega čuvaja ne bi mogel zamisliti.

»S čem pa krmite?«

»Z odpadlo pšenico, ki smo jo kupili na posestvu Pšata, in s koruznimi storži. Slednje obešam od tal, da se fazani ne bi polenili.«

»In prihajajo na krmišča?«

»Oja. Zadnjič zaradi dežja enkrat nisem nesel in ko sem drugi dan prišel, so pojedli vse zrnje do čistega.«

Obisk v lovski

Spomladi in poleti skrbi za valjenje in odgoj kebkov. Star je 66 let, z lovom pa se ukvarja od 13 leta. Vprašal sem ga, kakšni so naravni pogoji za gojitev divjadi v njihovem lovišču.

»Pogoji za gojitev nizke divjadi so pri nas zelo ugodni, dobro pa je tudi gospodarjenje. Gospodarjenje je vse, brez tega ne gre. Zajcev kar mrgoli. Povsod jih je videti, zdaj ko se ravno pariyo, po dva po tri skupaj, to pa pomeni, da je tudi spolno razmerje med samci in samicami pravilno, torej ugodno...«

Kratek pomenek, ki pa človeku razbistri marsikaj.

Ko sva se vrnila h Gregorcu, sva najprej želela videti uharico. Zelo je domača in svojega gospodarja dobro pozna.

»Pridna, Zinka, pridna...«

Lepo se je pustila prijati in pripjeti verižico.

»Kupil sem jo pred 12. leti od Herforta. Prav zanima me, koliko časa bo še živela. Pri meni ima red in to ji dobro de. Poleti se zelo rada koplje, njeno bivališče pa večkrat dezinficiram z lizolom. Lahko rečem, da imamo prav zaradi uharice tako dober stalež divjadi, ker roparice vedno držimo na kratko.«

»Ali sami lovite z njo?«

»Precej. Pred leti sem pri pokončevanju roparic dosegel 1000 točk. Zdaj mi to ne gre več tako od rok. Vrane in druga svojat me že poznajo, zato z uharico večinoma lovi lovski čuvaj in ostali lovci. Lovimo pa z njo vse leto.«

»Kako pa ostale roparice?«

»Tako po vojni smo imeli mnogo lisic. Začeli smo jih načrtno uničevati, strupiti in odkopavati. Zdaj so redke. Nedavno smo priredili poseben pogon na lisice, pojavili pa sta se samo dve in ena od teh je padla. Paziti na lisice je zelo važno. V neki nemški reviji sem bral, da ena lisica pokonča letno od 40 do 60 zajcev, iz lastnih izkušenj pa vem za tri primere, ko je lisica uničila mlado srno.«

Potem se je pogovor zasukal. Povedal je, da je bilo lovišče LD Mengeš pri prvi komasaciji razkosano med dve družini.

»Videli smo, da to ne gre, zato smo se borili za ponovno ustanovitev družine. Pred tremi leti nam je to tudi uspelo. Takrat je bilo lovišče zelo borno, zdaj pa že lovimo zajce za razplod. Nedavno

družini Mengeš

smo v pogonu z ene same strani ujeli kar 44 zajcev.«

»Ali ste zajce kaj nasajali?«

»Dvakrat smo jih spustili za osvežitev krvi. Pa to ni glavno, zaradi česar imamo dober stalež. Glavno je to, da imamo za zajce najugodnejši predel lovišča zaščiteno. To je poljski predel Drnovo ali Gmajnice od Mengša proti Duplici, ki meri okoli 450 ha. Tu že 4 leta ni bilo nobenega pogona razen odlova živih zajcev. Je pa še nekaj. Poljski predel lovišča prelovimo samo na skupnem pogonu in še to samo enkrat letno. V gozdnem delu lovišča in v obrobni gozdnih predelih pa po skupnem pogonu lovijo lahko tudi posamezniki, vendar samo v skupinah po tri. Vsak član družine ima po poslovniku pravico, da letno upleni do 7 zajcev za ceno 300 din. Pri vsakem skupnem lovu sme vzeti le po enega zajca, tako da velika večina dobi le polovico dovoljene količine. Fazanov lahko odstreli vsak 12 za ceno 200 din, jerebic pa 8 po 50 din. Ker pa jerebic skoraj nihče ne strelja, smo dovoljeno količino zvišali na 20, pa jo bo treba še. Lovski gost plača za zajca 400, za fazana 300 in za jerebico 100

Lovski čuvaj Janez Vilar razlaga, kako krmi in kako je treba krmiti fazane

din. Članarina za družino znaša 2400 din letno.«

Še dve zanimivi določbi družinskega poslovnika je omenil Stane Gregorc. Prva je ta, da je odstrel srnjaka vezan z odstrelom srne. Lovec, ki je odstrelil srnjaka, srne pa ne, plača 800 din kazni. Druga določba pa je ta, da vsak, kdor na lovu uniči čistokrvnega lovskega psa, mora plačati njegovo polno ceno.

Še nekaj nas je zelo zanimalo, in sicer članstvo in družinsko življenje.

»Pri nas ni takšnih lovcev, ki bi bili člani dveh družin. Pokazalo se je, da takšnim lovcem ni kaj prida za gojitev, marveč predvsem za streljanje. Naši lovci imajo čut za družinske, zlasti gojiteljske obveznosti. 8 nas je Meng-

šanov, 9 Ljubljancanov in nekaj iz ostalih krajev, želeli pa bi sprejeti v družino še nekaj mladih ljudi. Glavno breme dela sloni na pomožnem lovskem čuvaju Vinku Kernu, Jožetu Pirnatu, Srečku Komatarju, tajniku družine, ki je zelo agilen in strog in Milanu Jenčiču, gospodarju družine.«

Tako nam je Stane Gregorc povedal skoraj vse. Še malo je potarnal, ker se pri njih ne morejo uveljaviti kulturne in zabavne prireditve ter lovski običaji kot na primer v lovski družini Kamnik, ker bi pač želel, da bi bila lovška družina Mengeš tudi v tem oziru med boljšimi. Toda to ni tako zelo važno. Poglavitno je gospodarjenje in dober stalež divjadi, kar se pa tega tiče, se jim pa res ni kaj sramovati.

Franci Strle (foto: Sveto Busič)

Vzorni lovski čuvaj

Lovski čuvaj Matija Martinčič govori o nepravilnem odstrelu jelenjadi

Matija Martinčič je letos praznoval šestdesetletnico rojstva. Rodil se je na Starih ogenjcah v Snežniških gozdovih (blizu Jurjeve doline) kot sin logarja ter se tudi sam posvetil temu poklicu. Zaradi naprednega mišljenja je moral ob menjavi političnih strank na oblasti večkrat menjati službo. Že od rane mladosti je čutil za lov veliko nagnjenje in za lovstvo mnogo napravil, za kar je bil tudi odlikovan. Matija je vedno veder, nasmejan in stalno v gozdu. Opravlja namreč službo lovskega čuvaja LD Iga vas. Nekoč so njegovi lovski tovariši zvedeli, da bo menjal službo. Ko so ga o tem vprašali, je odgovoril: »V gozdu sem se rodil, v gozdu in med divjadjo doraščal, živel in najbrž bom tam tudi umrl, zato sem tudi ponujeno službo zavrnil.« Tako je povedal Matija. Včasih potoži, da mu nekoliko nagaja srce, kljub temu pa svojo službo enako vestno opravlja naprej. Ker je Matija res pravi lovec in ker si je nabral mnogo dragocenih izkušenj, smo ga obiskali ter mu zastavili nekaj vprašanj. Prvo vprašanje je bilo, kaj misli o odstrelu jelenjadi.

»Večkrat sem že bil pri ocenjevanju lovskih trofej tu na Rakeku, še prej pa sem kot član OLZ Postojna ocenjeval trofeje po lovskih družinah,« je začel Martinčič. »Moje mnenje je, da se odstreli preveč mladih jelenov, bodočih plemenjakov. Res je, da na pogonih ni mogoče toliko paziti, ker največ teh jelenov pade na pogonih, vendar bi bilo treba tudi tam paziti. Jaz sam sem že mnogokrat

pustil mimo jelena, ker nisem bil prepričan, če je pravi za odstrel. Seveda sem tako nekajkrat prepustil priložnost, da bi prišel do lepe trofeje, kar se mi pa ne zdi žal.«

Kaj menite, da bi bilo treba storiti, da ne bi padlo toliko bodočih plemenjakov?

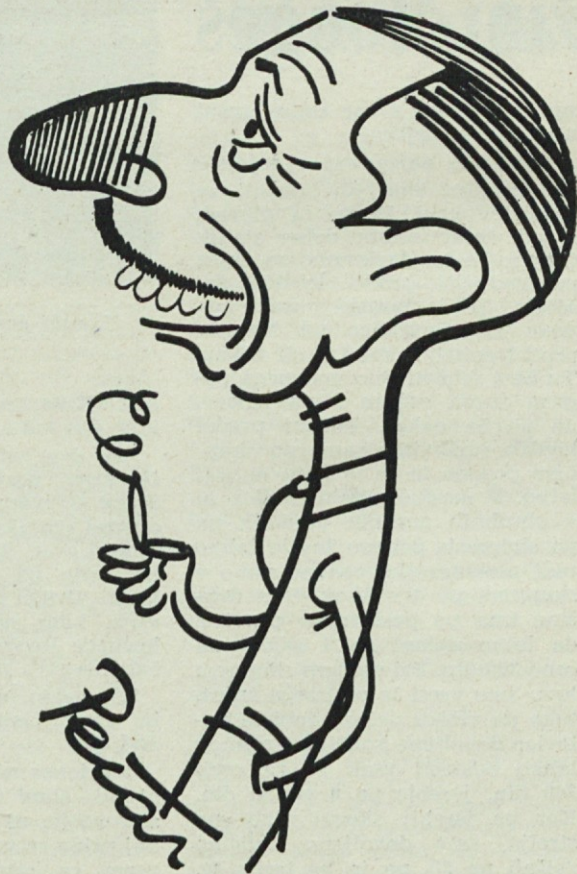
»Pri mladih lovcih več poduka in več discipline, težiti pa bi bilo treba tudi za tem, da bi odstrel jelenov izvršili predvsem o ruku.«

Kaj bi bilo treba po vašem mnenju storiti za gojitev jelenjadi?

»Predvsem je treba solnic. V naši lovski družini jih imamo čez 150. To se pozna tako na rogovju kot tudi na telesu jelenjadi. Dodatno krmiljenje ni toliko važno.«

Kaj mislite, ko ste že sam lovski čuvaj, o čuvajski službi?

»Po mojem bi morala imeti lovskega čuvaja vsaka družina. Vsaj enega. To je potrebno že zaradi članov, ki se potem bojijo neodgovornega početja v lovišču, posebno pa je čuvaj potreben zaradi divjih lovcev. Prebivalstvo mora biti prepričano, da je lovišče stalno pod nadzorstvom. Lovski čuvaj pa mora biti pošten, nepristranski, energičen, dobro mora poznati lovišče in roparice, skratka, mora biti lovec z dušo in telesom,« je zaključil Matija Martinčič. Potem smo mu segli v roko, se poslovili in mu zaželeli še mnogo radostnih doživetij v osrčju notranjskih gozdov. S. F.

Toti Sukanec iz totega becirka...

LOVSKE OGLATE IN KOSMATE

Kako sem sušil naboje in topil vosek

Bilo je pred mnogimi, mnogimi leti, takrat, ko oče še ni smel vedeti, da se družim z divjimi lovci in mu hodim v zelje z njegovo puško. Naboji, ki sem jih skrival pred očetom po raznih vlažnih prostorih, so bili z vlago tako napojeni, da niso hoteli v očetovo puško. Pred »velikim lovom« sem jih moral nekje posušiti.

Moj vrstnik Janez z Matenje vasi mi je svetoval, da je najprimerneje sušiti naboje v likalniku, samo paziti moram, da ga predolgo ne pustim na prevročem štedilniku, ker sicer lahko nastane eksplozija, kakor je njemu tudi ob neki takšni priložnosti. Ker se mi to ni zdelo posebno varno, sem se po daljšem premišljevanju odločil za pepelnjak v štedilniku. Nekje sem staknil kot nalašč v ta namen narejeno pločevinasto škatlo s pokrovom, ki je bila ravno dovolj visoka, da sem vanjo zložil večjo količino nabojev. Ko so vsi v družini odšli k nočnemu počitku, sem vtihotapil to škatlo v topli pepelnjak štedilnika, meneč, da tu ostane do jutra in se mi tako naboji posušijo.

Naslednji dan greva z očetom opoldne iz službe h kosilu in med potjo prav prijetno kramljava. Ko vstopiva v kuhinjo, kjer bi naju moralo čakati kosilo, o letem ni bilo ne duha ne sluha, vsepovsod po kuhinjskem pohištvu pa je bilo polno prahu.

»Vidiš, dragi sin,« mi pravi oče. »Čimveč je bab pri hiši, tem manj delajo. Kosila niso skuhale, pa še prahu niso pobrisale.«

»Oh, oh, oče!« se tedajci jec-ljaje oglasi vsa zasolzena in objokana sestra ter med jokom pove: »Ko pa je tako pokalo v štedilniku, da so kar lonci padali z njega in da sva z materjo komaj živi ušli iz kuhinje, potem pa se nisva več upali stopiti vanjo...«

Šele takrat sem se spomnil, da sem zjutraj pozabil v pepelniku škatlo z naboji. Dalj premišljevat nisem utegnil, marveč sem skočil iz kuhinje, kar so mi noge dale, oče pa s prekljo za menoj. V tej dirki sem bil prvi in tako me oče ni dosegel s prekljo po zadnji plati. Moral pa sem za nekaj dni na hrano in stanova-

nje k sorodnikom, da se je očetova jeza polegla in ohladila.

Moji naboji so se res temeljito posušili...

Komaj so se pomirili hišni duhovi zaradi eksplozije, je že nastala druga, ki me je spet poglala v blazen beg pred očetom in prekljo k stricu v sosednjo vas. Takole je bilo...

Oče me je napotil k »dušnemu pastirju«, da bi se tam izpopolnil v praktičnem čebelarjenju. Po nekem takšnem pouku mi je kaplan Zajc podaril mali bakreni kotliček, ki je bil popolnoma podoben kotlu za žganjekuho, le s to razliko, da se je kapa privila na kotel z vijaki. Takoj sem se odločil, da mi bo ta kotliček služil za kuhanje čebeljega satovja v vosek. Nekaj dni pozneje sem napolnil kotliček s satjem in dodal nekaj vode ter ga postavil na štedilnik v času, ko smo bili vsi pri kosilu.

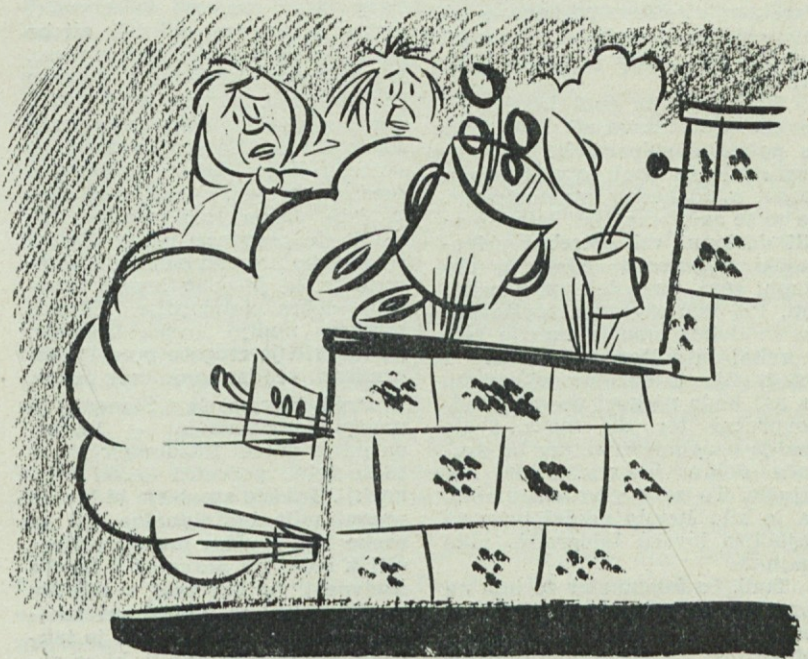
Tako lepo se je kuhal vosek in pri tem je para uhajala skozi cevko na glavi. Kar nenadoma pa para ni več uhajala iz cevke. Že sem mislil, da je ogenj v štedilniku pogasil in da bo treba določiti nekaj polen, ko nastane gromozanska eksplozija. Kotli-

ček je razneslo zato, ker se je cevka zamašila z voskom in ga je para razgnala. Vreli vosek je razpršilo po vsej kuhinji in seveda tudi po nas, ki smo sedeli pri kosilu. Vsi smo bili hudo opečeni po rokah in obrazu in še celo očetovim brkom ni prizaneslo, tako da je nastalo pravo tuljenje od strahu in bolečin. Kljub opeklinam, ki sem jih bil deležen, sem bliskovito poiskal izhod, se pognal prek praga in jo ucvril v ljubo, prosto naravo, da bi se rešil s prekljo oborožene očetove jeze. Čebelarskega tečaja pri kaplanu pa je bilo konec tisti hip... T. Č.

Pasja debata

Seji upravnega odbora LZ Kočevje sta prisostvovala tudi brak jazbecar in lovski terijer. Seja je potekala kot običajno, nenadoma pa se je začela divja gonja pod sejno mizo. Psa sta lajala, renčala in se grizla, odborniki pa so se odmikali v varno razdaljo. Ko so slednjič razjarjena psa razdvojili in je bil spet mir, je nekdo vprašal: »Ne vem, zakaj sploh vlačite pse na sejo, saj niso odborniki?«

»Moramo,« se je oglasil Maks Pintar. »Drugače ne bi bili sklepni...« ak-

Še o lovski fotografiji

Ni še tako dolgo tega, ko je bilo razmišljanje o fotografiji nasploh, posebno pa o lovski fotografiji zelo težavno. Da je bilo temu tako, so bili krivi predvsem objektivni razlogi in sicer fotoaparati in fotomaterial. Večjo izbiro potrebnih imamo šele od leta 1957 dalje, medtem ko so se prvi teleobjektivi, ki so za lovsko fotografijo neizogibno potrebni, bili dosegljivi šele nekako leta 1957. Če primerjamo današnje cene fotoaparatorov in materiala, bomo lahko ugotovili, da so bile takratne cene za 50% višje, ter tudi za precejšen krog ljudi, ki so se želeli ukvarjati z fotošportom, težko dosegljive.

Če je stanje v lovski fotografiji porazno, kar brez dvoma je, potem se temu ni čuditi. Lovska fotografija je specializirano področje in izpostavljenost še posebnim stroškom, stroškom za nabavo teleobjektivov in precej večjemu naporu, kot ostala področja fotografije.

S fotografijo, tudi lovsko, so se po vojni ukvarjali ljudje, ki so potrebne pripomočke za fotografiranje že imeli izpred vojnih časov, mladi kader fotoamaterjev, pa se je začel razvijati šele, ko so bili dostopni vsi potrebni pripomočki in potrebni izbiri in dostopni ceni, torej šele pred nekaj leti. Pri tem moramo upoštevati, da se dober amater razvije šele v nekaj letih ter da se mora z fotografijo intenzivno ukvarjati, če naj bodo njegovi dosežki nadpovprečni ter da mora svoje znanje nenehno širiti, ker bo drugače dobra fotografija le naključje. To so v glavnem vzroki, da je bilo število udeležencev za najboljšo lovsko fotografijo tako majhno.

Tudi, če fotoamater že ima na razpolago vse potrebne pripomočke in tudi ustrezno znanje o fotografiji, pa vprašanje fotogra-

firanja divjadi še vedno ni rešeno. Medtem, ko se motivi v naravi ponujajo vsepovsod, je za dobro fotografijo divjadi v naravi potrebno mnogo več. Treba je poznati divjad, življenje in navade divjadi, treba je biti vztrajen in predvsem imeti dobro razvit refleks. Samo skupek vseh navedenih lastnosti vodi k uspehu. Vse te lastnosti pa bomo lahko v idealni obliki iskali le v fotoamaterju-lovcu.

Načrtnost dela pa bo tudi od fotoamaterja-lovca zahtevala, da se bo moral točno opredeliti in sicer, ali za »strel s kamero« ali za strel s puško. Oboje je namreč težko združljivo, če upoštevamo, da je treba biti zelo hiter, ker bodo po vsej verjetnosti rekviziti eden drugemu napoti. Ker pa se lovec — amater gotovo lovu z puško ne bo odpovedal, je najbolje, da si napravi točen načrt ter se že vnaprej odločiti, ali bo šel v lovišče s puško ali s kamero. Do dobrega posnetka s kamero je težje priti, kot na dober strel s puško, posebno velja to za parkljesto divjad. Za strel s puško je potreba divjad dobro razločevati, medtem ko je za uspel posnetek divjadi važna tudi okolica, čeravno je osrednja točka divjad. Ne smemo prezreti elementa kompozicije, ki je eden izmed temeljev dobre fotografije. Obilico motivov nudijo lovske brakade, na katerih je mogoče precej fotografirati, vendar samo brez puške.

Predvidevam, da v Sloveniji ni mnogo fotoamaterjev — lovecev, da pa je precej fotoamaterjev, ki bi se želeli posvetiti lovski fotografiji. Takšne amaterje bi lovske organizacije individualno, ali pa preko foto društev morale pritegniti k delu, jih posvetiti v lovske skrivnosti in jim vsaj v začetku nuditi potrebno pomoč pri iskanju motivov. Pomoč, ki bi jo takšnim začetnikom nudili, bi se go-

tovo pozneje v dobri lovski fotografiji obilno obrestovala, ali pa bi se v nasprotnem slučaju izpostavili nevarnosti, da bi v začetku takšen amater izgubil veselje do lovske fotografije, ker do uspehov ni tako lahko priti. Prepričan sem, da bi se vsi takšni amaterji pozneje razvili tudi v dobre lovce, od česar bi lovske organizacije imele samo korist.

Cas za ustanovitev kluba lovecev fotoamaterjev je popolnoma dozorel, treba pa bi ga bilo razširiti navzdol do okrajnih lovskih zvez. Naloga lovskih organizacij bi bila predvsem najti sredstva in način, kako omogočiti lovsko fotografijo. Glavna težava pri vsem tem bo predvsem denar za nabavo zelo dragih rekvizitov, kako omogočiti nabavo, pravilno izbiro pri nabavi in kakšna naj bo garancija fotoreporterjev in tudi fotoamaterjev — lovecev pri ev. posojanju rekvizitov za uspešno sodelovanje v lovski fotografiji.

Ceravno je prvi natečaj za lovsko fotografijo z ozirom na število udeležencev popolnoma neuspeh, razlogi so jasni, je pa vendar organizatorjem treba čestitati, saj je to prva brazda izorana na tem področju.

Če bodo za procvit lovske fotografije izrabljene vse možnosti, od teh sem jih navedel samo nekaj, potem bodo tudi za lovsko fotografijo nastopili boljši časi.

Valter Dvoršek

Lovci-fotoamaterji!

Vse, ki se zanimajo za lovsko fotografijo, obveščamo, da je bil sklican pripravljalni odbor za ustanovitev Kluba lovecev-fotoamaterjev. V pripravljalnem odboru so: Rado Čenčič, Ivan Mikec - Mitja, Avgust Koprivnikar, Dušan Gustinčar, Rajko Marenčič, Milan Kemperle, Valter Dvoršek, prof. Vinko Bernik in Franci Strle. Ta odbor bo pripravil tudi vse potrebno za sklicanje prvega posvetovanja lovecev-fotoamaterjev, ki bo aprila ali maja letos. Uredništvo

LOVSKA KINOLOGIJA

PRIJAVLJENE PARITVE

Lovski psi

Resasti jazbečarji:

Bera Jezerška JRJT 855 — *Cigan* JRJT 598, leglo bo 9. aprila 1959. Vzreditelj Viktor Tratnik, mehanik, Podgora 16, pošta Ljubljana - Šentvid.

Kokeršpanjeli:

Rika Jeloviška JRŠK 130 — *Don* JRŠK 169, leglo bo 20. IV. 1959. Vzreditelj Rudi Navodnik, gozd. nadzornik, Ljubno, trg 137.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Diva Murska JRPki 356 — *Dago* JRPki 1124, leglo bo 24. IV. 1959. Vzreditelj Ivan Tavčar, mizar, Kreplje št. 4, pošta Dutovlje.

Čila Biljenska JRPki 1158 — *Bor* JRPki 1616, leglo bo 24. IV. 1959. Vzreditelj Rudolf Peric, gradbeni tehnik, Bilje št. 50, pošta Renče.

Eda Šmarjetska JRPki 1496 — *Ivan Axel von Hanstein* ZK № 1272 G/57, reg. № 1320/57, leglo je bilo 24. februarja 1959. Vzreditelj dr. Dušan Smodej, odvetnik, Novo mesto.

Asja JRPki 1427 — *Ivan Axel von Hanstein* ZK № 1272 G/57, reg. № 1320/57, leglo je bilo 26. II. 1959. Vzreditelj Bogdan Mirnik, Celje, Ložnica št. 18.

Dora JRPki 1179 — *Ivan Axel von Hanstein* ZK № 1272 G/57, reg. № 1320/57, leglo bo 21. marca 1959. Vzreditelj Ivan Oprešnik, Ljubljana, Šišenska ul. 7.

Atma Glinška JRPki 344 B — *Ivan Axel von Hanstein* ZK № 1272 G/57, reg. № 1320/57, leglo bo 21. III. 1959. Vzreditelj Alojz Burica, Dragomelj št. 34, pošta Domžale.

Brika Glinška JRPki 819 B — *Ivan Axel von Hanstein* ZK № 1272 G/57, reg. № 1320/57, leglo bo 10. IV. 1959. Vzreditelj Maks Turk, Ljubljana, Glinška št. 3.

Resa JRPki 1160 — *Dir Biljenski* JRPki 367 A, leglo bo 12. IV. 1959. Vzreditelj Leopold Blagonja, kmet, Zavino 15, pošta Branik.

Biba JRPki 1531 — *Pik* JRPki 1012, leglo bo 16. III. 1959. Vzreditelj Jožef Pesek, krojač, Bremle št. 20, pošta Rače pri Mariboru.

Astra RMPki 369, vpis v JR v teku — *Bor* RMPki 468 vpis v JR v teku, leglo bo 25. III. 1959. Vzre-

ditelj Ivan Leban, kmet, Črniče 79, Slov. Primorje.

Čita Tržaška JRPki 1021 — *Car Središki* JRPki 1209, leglo bo 1. IV. 1959. Vzreditelj Lovska družina Desternik pri Ptujju.

Lovski terijerji:

Diana Pobreška JRJT 948 — *Jago Pobreški* JRJT 758, leglo bo 7. III. 1959. Vzreditelj Ivan Caf Maribor, ob Dravi št. 1.

Kuna Pobreška JRJT 472 — *Hanko von Ötscherhof* OHZB Jgdt 655, leglo bo 21. IV. 1959. Vzreditelj Ivan Caf, Maribor, ob Dravi št. 1.

Drzna Sladkogorska JRJT 538 — *Hanko von Ötscherhof* OHZB Jgdt 655, leglo bo 24. IV. 1959. Vzreditelj Matko Goršek, Sladki vrh, pošta Šentilj pri Mariboru.

Ajda Predorska JRJT 581 — *Jago Pobreški* JRJT 758, leglo bo 20. IV. 1959. Vzreditelj Karel Krihbaum, Oplotnica.

Braki jazbečarji:

Drina JRBj 788 — *Murči Poljčanski* JRBj 762, leglo bo 19. aprila 1959. Vzreditelj Stanko Lorber, Brežice, Cankarjeva št. 10.

Besna JRBj — *Ex* RMBj 654 vpis v JR v teku, leglo bo 13. IV. 1959. Vzreditelj Anton Udovč, Selce 30 pri Celju.

Čita JRBj 806 — *Cero Brinogorski* JRBj 574, leglo bo 21. marca 1959. Vzreditelj Franc Turšič, Borovnica št. 135.

Čila JRBj 736 — *Bas* JRBj 470, leglo bo 23. III. 1959. Vzreditelj Jakob Orešič, Kovača vas št. 52, pošta Slov. Bistrica.

Astra JRBj 660 — *Murči Poljčanski* JRBj 762, leglo bo 30. III. 1959. Vzreditelj Janez Turk, Planina pri Rakeku.

Mira JRBj 831 — *Bor* JRBj, 877, leglo bo 8. aprila 1959. Vzreditelj Leopold Brezovšek, Borovnica, Breg št. 29.

Kratkodlaki istrski goniči:

Bara JRGki 2339 — *Belko* JRGki 2278, leglo bo 24. aprila 1959. Vzreditelj Anton Flis, upokojenec, Radeče št. 16.

Cedra JRGki 2291 — *Bob* JRGki 2288, leglo bo 15. aprila 1959. Vzreditelj Anton Čadež, Srednja vas št. 6, pošta Poljane.

Salva Travnogorska JRGki 1848 — *Zoran Travnogorski* JRGki

CINEMASCOPE - CHOKE

Lovec L. M., ki se ukvarja z lovsko balistiko, in mehanik Š. K. iz Murske Sobote sta izumila novo lovsko puško šibrenico. Pravzaprav je novo samo posebno oblikovanje ustja cevi, kar ima za posledico, da se posip šiber izvrši v obliki raztegnjenega pravokotnika (približno kot na cinemascope platno v kinu), ne pa kot dosedaj v krogu. Prednost takšnega širokega strela je ta, da je neprimerno lažje zadeti zajca, ker so s takim posipom šiber skoraj izključeni tako imenovani »kratki« strelji, ki so v glavnem krivi, da marsikateri lovec ni mogel doseči takih rezultatov na lovih, kot je želel. Dobro je pri novi iznajdbi tudi to, da je mogoče z majhnimi stroški predelati tudi običajne cevi šibrenic. Interesenti, ki bi hoteli dati v predelavo svoje puške, naj se prijavijo do konca aprila, ker poznejših prijav zaradi male kapacitete delavnice ne bo mogoče upoštevati. Iznajditelja bi tudi sprejela družabnike, ki razpolagajo z gotovino, zaradi plasiranja izuma. Za takšne cevi predlagata ime »cinemascope-choke«, sicer pa bi bila hvaležna za kako bolj slovensko označbo tega izuma.

Gornji oglas smo prejeli že po zaključku pričujoče številke naše revije, vendar ga zaradi nujnosti, da interesenti ne bi zamudili roka, vseeno objavljamo. Prijave za ustrezno predelavo šibrenic, ponudbe za odkup in predloge za slovensko označbo izuma pošljite na Uredništvo revije »Lovec«, Ljubljana, Župančičeva 9, pod šifro »cinemascope-choke«. Predlog, ki bo najbolje ustrezal opisanemu izumu in zakonom slovenskega jezika, prejme lepo nagrado.

Uredništvo

773, leglo bo 1. IV. 1959. Vzreditelj lovska družina Sodražica, psarna Travnogorska.

Zvezda - Travnogorska JRGki 762 — *Dendi* JRGki 1573, leglo bo 19. III. 1959. Vzreditelj lovska družina Sodražica, psarna Travnogorska.

Posavski goniči:

Čila JRGp 2388 — *Biser* JRGp 2034, leglo bo 22. IV. 1959. Vzreditelj Stane Gabrijel, Pristava št. 6, Trebnje.

Bela JRGp 487 — *Pubi* JRGp 2235, leglo je bilo 28. februarja 1959. Vzreditelj Jože Saje, Šmihel pri Novem mestu.

PRIJAVLJENE IN ZAŠČITENE PSARNE

»OBRTNIŠKA« za službene pse. Lastnik podjetje »Obrtnik« Ljubljana, Masarykova cesta št. 34.

»RADOMELJSKA« za službene pse. Lastnik Ivan Pavlin, dipl. vet., Radomlje št. 77.

NOV SODNIŠKI PRIPRAVNIK

za ocenjevanje zunanosti in dela šarivcev Ivan CAF, Maribor, Ob Dravi št. 1.

Kinološka zveza Slovenije

DODATEK

h koledarju (planu) kinoloških prireditev v letu 1959

Prireditelj lovska zveza Gorica:

22. marca 1959 pregled goničev in brak jazbečarjev v Idriji. Sodnik Janez Zupan.

17. maja 1959 pregled goničev in brak jazbečarjev v Brdih pri Gorici. Sodnika dr. Janko Lavrič in Janez Zupan. KZS

Sklepi strokovnega sveta Kinološke zveze FLRJ, ki jih je plemen JKS potrdil.

Ocena kokeršpanjelov

Da se izenači kriterije pri ocenjevanju koker španjelov, se morajo sodniki ravnati po predpisanim standardu matične dežele Anglije. Višina navzgor je pri psih največ 40 cm, pri psicah pa 39 cm. Najmanjša mera za pse je 37 in pol cm, za psice pa 36 cm. Razliko 1 cm navzgor ali navzdol sme sodnik tolerirati le, če gre za izredno lepo žival, ki nima nobenih drugih napak.

Opozorilo vsem kinološkim sodnikom

Sodniki morajo prijaviti vse, kar so negativnega ugotovili pri posameznem psu in to tudi če pes ali psica nista bila ocenjena. To poročilo morajo poslati vodstvu rodovne knjige svoje Kinološke zveze.

Kinološka zveza Slovenije

UMRLI SO

Jože Ferjančič, dolgoletni član in starešina lovske družine Otočec.

Leo Grden, blagajnik LD Puščava, star 65 let, v lovstvu se je udejstvoval 33 let;

Jože Jerman, član upravnega odbora LD Tržišče, v lovstvu se je udejstvoval več kot 40 let;

Ivan Kranjc, član LD Gornji grad, star 75 let, v lovstvu se je udejstvoval 32 let;

Franc Kovač, član LD Žalec, v lovstvu se je udejstvoval dolgo vrsto let.

Anton Pridigar, član lovske družine Orlica in lovski veteran, v lovstvu se je udejstvoval 50 let;

Ivan Kristan, član lovske družine Lemberg, star 48 let;

Jože Bratuša iz Pečice, star 53 let, v lovstvu se je udejstvoval nad 30 let;

Nande Deželak, član LD Rečica in vzorni lovec, kot žrtev nesreče na lovu.

Alojz Slapnik, član lovske družine »Dreta«, star 23 let

Matevž Švajger, član lovske družine Kapla, star 80 let, v lovstvu se je udejstvoval nad 60 let

MALI OGLASI

Vse lovce obveščam, da sem odprl delavnico puškarske obrti. Popravljam vse lovsko orožje, predelujem risanice in montiram daljnoglede. Ivan Bohinc, puškar, Mišače 1, p. Kamna gorica, žel. postaja Globoko.

Kupim puško kombinirano kal. 28, 32, 36 × 5,6 (Vierling ali Flobert 22 lr.) z daljnogledom ali brez njega, petelinko ali brezpetelinko, dobro ohranjeno. — Ponudbe z navedbo cene in opisa puške na naslov: Drago Bižal, Kočevje, Rožna ulica 16.

Kupim dobro ohranjeno lovsko puško s kombiniranimi cevmi. Ponudbe z natančno navedbo kalibra in cene pošljite na naslov: Ing. Lado Simonič, Ljubljana, Gradišče 2.

Mauzer polavtomat na 10 strellov, primeren za lov na divje prašiče, prodam. Štefe, Trzin 77, p. Mengeš.

Zaradi selitve prodam 5 let starega nemškega kratkodlakega

ptičarja z rodovnikom in diplomom. Janez Oblak, Maribor, Partizanska 71.

Prodam lovsko terijerko, staro 3 leta, z dobro oceno. Jože Rac, Št. Danijel, p. Prevalje.

Ukradena in neznano kam prodana je bila lovska pol resasta terijerka »Jaga«, črne barve z rjavim ožigom. Kupec ali najditelj naj jo vrne proti visoki nagradi lastniku, ki poseduje rodovnik. — Alojz Zadobovšek, Knezdol, Trbovlje.

Ze februarja se je izgubil kratkodlaki istrski gonič »Doris«, snežno bel z oražnorumeno masko in istobarvnimi lisami po truplu. Najditelj dobi lepo nagrado. Miha Oplotnik, Pernov 1, p. Žalec.

Prodam psico francosko ptičarko (epanquel bretan), staro 11 mesecev, dobro šolano, in puško šibrenico (damast), kal. 16/16 v dobrem stanju. Bruno Sluga, Vodovodna 3, Izola.